SPISY VIKTORA DYKA

I. Buřiči a smíření: Buřiči. — Giuseppe Moro. — Milá sedmi loupežníků.

II. Počátky. Prósy mladosti.

III. Marnosti.

IV. Pohádky z naší vesnice.

V. Tragikomedie.

VI. Tajemná dobrodružství Alexeje Iványče Kozulinova.

VII. Satiry a sarkasmy.

*

SPISY VIKTORA DYKA

VII.

SATIRY A SARKASMY

1897 - 1905

V PRAZE

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

SATIRY A SARKASMY

1897 - 1905

NAPSAL
VIKTOR DYK

V PRAZE
NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

Tiskem knihtiskárny „Veleslavín", společnost s r. o. v Praze-V, 1924

MÍSTO ÚVODU K „SATIRÁM A SARKASMŮM"*)

„Na konec je to nenávist kultury, spokojenost kalnými a línými vodami, v nichž loví celá dnešní společnost satyriků o závod s žurnalistikou, pohrávajíc vším, aby se zdálo, že se povznesla nade vše, negujíc všechno, aby se zdálo, že vše pronikla, idealisujíc své slabosti nebo je chytře podvrhujíc těm, kdo se pyšně vzdálili — — — s tržiště ovládnutého provazolezci."

„Tím je typickým poslední výkon p. Dykův, jímž si zjednal o zásluhu více v tom tvrdošíjném a soustavném ubíjení každé mocnější individuality a snahy, jehož jsme v Čechách svědky — — —."

„— — V řadě prací už je p. Dyk mluvčím kvasikritické skepse a improvisované, epigramatické literatury, v jejímž zájmu se obětuje jeden po druhém z našich poetů, jež dnes už ani netají záští proti všemu snivému, toužícímu, myslícímu, proti všemu uměleckému, hlodá vypočítavě na slabých, sotva zapuštěných kořenech umělecké kultury —"

M. Marten, Volné Směry 1903.

Doba, ve které kniha moje psána (byla to řada let: 1897—1905, značí dost dlouhou periodu života), měla v sobě málo harmonie. Za autorem ležela kniha „A porta inferi" s me-

---

*) Tato stať, jež psána byla jako úvod, ale pro zpoždění do knihy se nedostala, otištěna v „Pokrokové Revui" II. 1905.

lancholickou předmluvou, bouřící proti Alexandrinským. Kolem něho byla doba velikého Soumraku Bohů; grandiosní ideje ztrácely svou grandiosnost. Pyšná hesla počínala klamat. Všude bylo smutno, v literatuře i v politice. Přicházela sterilní, omrzelá léta. A poněvadž byla doba, kdy je těžko nepsat satiru, počínaly se satiry psát...

Doba, v níž kniha tato psána, měla nicméně nepodcenitelný půvab: byla to mladost. Mladost má cosi krásného i když vše už je smutné. I v době skepse je v ní mnoho, co věří. I její negace mají mnoho kladu. Překypujeme. Nic není nemožné. Tož jsme se smáli v době, jež nebyla veselá. Naše radost i naše bolest byly stejně bezprostřední; dovedli jsme žíti skrupule Römplerovy jako rozpustilost gaminovu. A bylo to, pro co našel slova záhy zesnulý Bohdan Jelínek (proč hučí mi ta slova už tolik dní v hlavě?):

Byl kdysi mlád a kadeř jeho hustá
a nevědomky *bujněl v umění* — —

A kteréhosi rána, procitnuvše, nevědouce o ničem zlém, shledali jsme žalostnou skutečnost: Ubíjeli jsme.

Ubíjeli jsme každou mocnější individualitu; měli jsme záští proti všemu uměleckému; lovili jsme v kalných vodách; nenáviděli jsme kulturu — — Zůstali jsme na tržišti, opuštěném stydlavějšími a pyšnými našimi konkurenty. Co byla naše satira? Pan Velhartický našel spásné slovo: nejšpinavější řemeslo. Musil to vědět; také on „opustil tržiště“ — a zavřel za tak nevlídných okolností krámek. A my se domnívali mít právo žít! —

Všímali jsme si dne; súčastnili se jeho půtek; exponovali se konečně ne pro své zájmy; bylo možno zůstati na výši; nic nám nebránilo býti mezi „toužícími a myslícími“. Jaká to byla démonická moc, která nás pudila vrhnout se jako Curtius do propasti? Patrně bylo třeba usmířit bohy. Zahubili jsme tím nepochybně talent. Zlá historie. Horší talent, který se dal zahubit. A podruhé, proč jsme tak učinili? Jaký byl prospěch, jaký užitek? A nebylo-li toho, děti se nám vysmějí. Neholdovali jsme straně; smáli jsme se všemu a všem. Veliká gesta zdála se nám komediantstvím. Nepřísahali jsme na nic. Není už to skoro bezcharakternost?

Jsme tak malí, my, kteří hlodáme. Všichni jsou nad námi. Jednoduše proto, že není v nich té démonické moci. Necítí nutnost vzepříti se,

necítí potřebu osvobozujícího smíchu. Střeží kořínky umělecké kultury; to dává legitimaci k velikým slovům a velikým gestům; kultura sem, kultura tam; v ústech je u nás tolik kultury —

Jenom že lidé s kulturou — — — Bylo by psáti o tom zvláštní kapitolu; jsou to salonní esteti; posloucháte, veliká slova, zvučná slova; kultura sem, kultura tam, a při tom se dusíte; cítíte nějaký odporný puch; ta atmosféra je zkažena; lidé s kulturou v ústech dovedou býti intrikány, fariseji, pomlouvači. Nebylo by povinností těch, jimž záleží na kultuře (p. Marten má zde jistě zájem), vystoupiti proti tomuto tlachu o kultuře? Proti té prostituci slov, jež mají svou váhu? Proč máme tolik estétů a tak málo charakterních lidí? Gentleman nemluví stále o svém gentlemanlike chování, kulturní člověk o své kultuře — — —

Ale u nás se podezřele stále o tom mluví — —

* *
*

Tedy jsem ubíjel; stíhal jsem frázi; napadal neopravdovost; nenáviděl falešné tóny, kdekoli jsem je našel; to i jiné. Snad jsem křivdil; zdá se mi tak v dvou, třech případech. Mohl jsem být objektivní? Ten, kdo soudí a odsuzuje pro

to, měl by soudit o něčem jiném; ne, mýlil-li jsem se; ale musil-li jsem se za daných předpokladů své individuality a svého temperamentu mýlit. U satirika nelze právem hledat střízlivý, objektivní soud. Kdyby byl střízlivým a objektivním, nemohl by patrně psát satiry. A jde-li se hloub, pozná se, že moje činnost satirika, lyrika, prosatéra i kritika řídila se vždy skrytými zákony, že v nich všech mluvila vždy tatáž, ať dobrá, ať špatná osobnost. Domníval jsem se, že je velmi mnoho u nás hodno posměchu a nenávisti; že tento posměch může očišťovat.

Myslím tak podnes. P. Marten mluvil o „vypočítavém hlodání“; a byl to málem citát. Neboť v doslovu k „Studu“, na podzim roku 1900, psal jsem:

„Uvažuju-li nyní dobře, mám něco společného s touto myší, ony zvuky disharmonické a tvrdé, které ruší noční klid, nebo aspoň bych si přál, aby rušily, i ono úsilovné hlodání věcí ctihodných. To byla moje touha: nechť dobří lidé — jak mnoho jich je odhodláno spát a kolik příčin je, abychom bděli! — se převalují na ložích, urovnávají podušky, uklidňují se svými sofismaty... stále ten zvuk disharmonický a buřičsky tvrdý, signál bojovný téměř, kdyby to vše nebylo tak pokojné.“

Tedy malá diference; zde věci ctihodné, myšlené ironicky, tam umělecká kultura, myšlená vážně. Čtenář mé knihy má příležitost utvořit si mínění. Co se mého týče, nebojím se tak ani toho, že bych snad skutečně uškodil skutečné individualitě, opravdové snaze, ale toho, že často měl jsem trpkým a nevděčným úkolem potírat efemerní. Souvisí to „s nejšpinavějším řemeslem"; to je risiko boje. To, s čím jste bojovali, mění se, ustupuje, mizí; nebojovali jste pak s větrnými mlýny? Budoucnost nebude znát těch, kterým jste se smáli; což pravděpodobnější nežli že vám neporozumí? A proč váš rozmar vybral si tu či onu osobnost, ten či onen moment?

Vy to nemužete říci. Co jste chtěli vlastně? Osvobození duchů? Odstranění šarlatánství? Byly vaše cesty správné?

Dávám zde knihu, vědom této nevýhody, která roste dobou. Nezbylo na to času pomýšlet předem; kdyby bylo zbylo, nebyl bych váhal jíti tak, jak jsem šel, se všemi bludy, s všemi zacházkami; byly nutné, toť vše — — Ale (huře, že tomu tak!) velmi mnohé se nezměnilo; verše psané před lety mohly by býti psány také dneska. Jsou tu dosud stejné smutky a stejné obavy; je tu stejně žalostný Babylon, je tu tatáž

bezradná málomoc. Ba snad je i hůře; snad se ještě více zapomíná, ještě více se usmiřuje s uzoučkou naší klecí. Stále tu jsou ješitností, které nevidí než sebe; stále ti, kteří na ně přísahají. A tak úkol není dokončen; byla to pouze etapa. Čekají etapy horší a teskllivější. Neboť kde je náš lehký smích minulých dnů? Bůh odpusť nám, kteří se tímto smíchem smáli, bůh odpusť těm, kteří nám ho vzali. Neboť ochabl za práce, jež se zdá Sysifovou — — — a konečně, i ti, kteří vypočítavě hlodají kořínky umělecké naší kultury, mají své bolesti, a více než svoje; neboť oni, možno-li užít slova polského básníka, „žili miliony", což u nás není vždy radostí —

Je lépe nevidět určitých věcí; je lépe neslyšet určitých slov. Ale jsme-li donucováni přeci je viděti a slyšeti?

Nevím, jaké místo mi dá historie; nechci o to míti péči. Tolik vím, že nebylo snadno, vytrvat na něm. Je smutno hlásati odvahu národu, který se stal zbabělým; je smutno hlásat opravdovost koketám a pokrytcům. A hlásati opravdovost, budiž; ale posmívat se při tom dogmatu! Rouhat se theoretikům! Brát v neváznost systémy! A míti v pochybnosti these o ethických silách! Věřit při tom, že nezvítězí věc spravedlivá, ale silnější, a že tedy nutno vychovávat k síle!

Kolik výsledků měla má práce? Lidé se bavili, tuším; přemýšlel někdo? Cítil něco více? A bude cítit a přemýšlet? Záhy zesnulá Luisa Ziková napsala verše:

„A zašlap blázny, kteří v umění nejsou svými.
A což, jsem-li já?
Zašlap blázny!“

Nezbývá mi k tomu ničeho dodat.

Viktor Dyk.

PŘEDMLUVA K DRUHÉMU VYDÁNÍ

Nevýhoda, o níž mluvil jsem před osmnácti léty, nevděčný úkol „potírati efemerní“, vzrostla přirozeně ještě dobou. Počítal jsem s ní do té míry, že jsem nepojal do knihy některé básně, jež byly příliš časového rázu nebo pro své narážky úplně nesrozumitelné. Zůstaly v knize některé jiné; ale příliš radikální škrty změnily by příliš ráz knihy, jež měla konečně své vyhražené poslání a jednotlivosti, nesrozumitelné samy o sobě, stanou se poněkud srozumitelnější v souvislosti.

Do prvého vydání byla pojata řada básní z mých lyrických knih, zvláště z „Marností“. Tyto básně, zařaděné v Spisech do svazku „Marnosti“, nepojal jsem do tohoto vydání. Básně, v obsahu hvězdičkou označené, nebyly v prvním vydání, ale pocházejí z doby vzniku knihy a doplní ji úplnějším obrazem dřívějšího období autorova.

25. II. 1923. *Viktor Dyk.*

DĚTSTVÍ VELIKÉHO MUŽE

Když zrodil jsem se, kometa
se zjevila. Já slyšel,
jak vítr praví ku mraku:
Hle, velký Machar přišel.

Už když mne matka kojila,
řídkou mou poznali vlohu.
Já měl své zvláštní mínění
o lidech, státu, bohu.

A zvláště o tom. Legendy,
ty záhy přišly ve psí.
Já všechno bystře rozpitval
svou kojeneckou skepsí.

A když jsem přišel do školy,
učitel dojat hned volá:
Děti mé, tenhle genius
váží víc než celá škola.

Už v oněch se mi zdálo dnech
— to realismem sluje —
že není moře, není Čech,
jen Nymburk existuje.

I záštiplné lásky mé
se prvý jevil vzruch tu:

Já sousedce své Márince
dal nehoráznou buchtu.

Už v zcela malém klukovi
revolty byla kapka.
Já nenáviděl buržoy
a krad' jim důsledně jab'ka.

Spisovatelský genius
už tehdy zářil jak svíce.
Já jednou konec doplnil
povídky od Nieritze.

Už tehda jsem nedbal překážek,
lidských si nevšímal soudů.
Já bral si vzor z té peřiny,
co plula proti proudu.

A vždycky v boj a v lásky vír.
My bili, nám bili hlavy,
však každý z nás vždy mušketýr
v lásce i boji byl pravý.

Mně, prosím, bylo deset let,
kdo tohle sved', dámy a páni?
Jen J. S. Machar, mušketýr
a Gaskoněc ad vocem lhaní.

Srpen 1900.

POUČNÁ PÍSEŇ PRO MLÁDENCE A PANNY, ZVLÁŠTĚ PRO MITHRIDATA

A chodit tak v tom obleku
a láti jeho dárci
po široku a daleku —
jste originál arci!

Mithridates.

Též sociální dusí tlak.
Jsou vůbec špatné doby.
Leč hlavní věcí starý brak
ze staré garderoby.

A vyložím, jak případ vznik',
jak zvyk' jsem, málo slovy:
před léty přišel malý Dyk
do šatny Macharovy.

To bylo za dnů mladosti,
tak před patnácti lety,
kdy Machar z pouhé bujnosti
své měnil toiletty.

(En passant zmínka: Tragicky
pak skončil případ celý,
zbyl jediný háv lyrický,
a ten je ošumělý.

Muž, jenž dokončil Nieritze
na padesáté čtvrtce,
teď píše, dojat velice:
„kam vede dobré srdce!“)

Dyk na prahu tak nahý dlel,
řek' Machar měkce: „Ber si!“
Dyk oblék' se, vzal frak a šel
a neřek' ani „Merci“.

Toť neslušné. (Čtenáři, mluv.)
Žel, více přišlo psoty.
Dyk nechválil frak Macharův,
však hlavně jeho boty.

A chodil tak v tom obleku
jak originál arci.
Ba, co se příčí člověku,
lál ještě jeho dárci.

Nedbal by Machar Veliký,
že garderoba zchudla.
Než Dyk psal ještě kritiky.
A to je jádro pudla.

Být mohlo dobře oběma,
(Znáte to? Mlčet zlato!),
neb Machar verše špatné má,
však dobré srdce za to.

Uznal by jistě (důvod znám!),
že pan Dyk není nicka,
že není ovšem Machar sám,
však skoro Kunětická.

(En passant zmínka... Dotěrně
já nerad někam vpadám.
Snad příliš familierně
o této mluvím Madame.

Ač galantnost je pěkná věc,
přec muže časem hubí.
Publikum ptá se na konec:
— znáte to? — quis? quid? ubi?)

— Bůh otec (znáte? chápu to!)
by řek' si (to se udá!):
„Aspoň jsou boty na žluto
a podšívka je rudá!“ —

Viktore Dyku, hlupáku,
zlá perspektiva hrozí.
Pro historii o fraku
tvář od Vás odvrátí bozi.

Fraku i botám hrozí zmar,
že ret se říct to vzpouzí.
Odvolat může dárce dar
(znáte to?) pro velkou nouzi!

Též hrubý nevděk. (Znáte to?)
Ó rcete, co pak bude
z bot krásných, z bot těch na žluto,
a z podšívky té rudé?

Ať proces skončí tak či tak,
(justici ďas ať věří!),
na nebi našem černý mrak,
a šeří se už, šeří.

Za vinou vždycky přijde trest
už v zájmu morálky vyšší.
Výkřik se ozve — na mou čest! —
až z Vídně zazní tiší.

Výkřik, v němž věky krvácí,
výkřik, v němž hyne raça.
Do Vašich snů se nevrací
ta jeho tragická krása?

Bezruči druhý, možná-li?
Dáví nás nepřátel roty?
Co chceš ty, rapsode zoufalý?
— Čtenáři, chci svoje boty!

Listopad 1903.

FANTASTICKÁ POVÍDKA

Je večer snivý. Schody setmělé.
Na dveře klepu nesměle,
rozpačitě, jak už můj to zvyk.
Kdo že jsem a čeho sobě žádám,
táže se mne resolutní madame.
— Račte hlásit: stultissimus Dyk.

Spíše jsem šeptal, nežli mluvil hrůzou,
stálť já jsem dojat před Jeho Musou.
Marseilky dítě, jak ji kreslí Doré,
hleděla s výše: co tu chceš, ó tvore??
Sem chodí večer, tma když kol,
Napoleon a Ravachol,
a noční když už klesá šero
na táčky přijde Vero.
Jsi přítel jakýs' nevěrný?
Jsi z katolické moderny?

Začínám výklad málo souvislý.
— Má slečno, nemám špatné úmysly.
Akt slušnosti jen povinný
(desáté narozeniny!),
Opolský dí, jak známo je:
Má duše, važ si pokoje.

O důvod více ještě povím,
jsem vlastně synem Macharovým,

a jak je známo o nás všudy,
oba jsme pošli od Nerudy.
Stará vina dávno už mne hnětla,
slavnostní jste číslo „Besed“ četla?
Jubileji měkne smrtelník.
Račte hlásit:
„Stultissimus Dyk.“

Já počal jakous hořkost chovat
k té dámě s mnoha nároky.
Je trapno slyšet opakovat
vlastní své skromné výroky.
Však mezitím, co naše řeči
už podezřelý braly tvar
a bylo jakés nebezpečí —
do síně vstoupil jubilár.

— V hrubosti ještě není síla,
spor nerad vidím nemilý.
I když je Musa nezdvořilá,
může být básník zdvořilý.
Lecjaké věci v světě se dějí.
Nač kazit čas si jubilejí?
Že vjeli jsme si v pačesy?
Odpusťme si, co jsme si!

— Tím aktem dojat noblesy
dím: Odpusťme si, co jsme si.

Řeknu to stručně, mistře drahý,
co tuhle v srdci zvoní mi.
Básníci naši mřeli záhy
nebo se stali fádními.
Můj drahý mistře, smutno tu žíti,
bojím se, bojím čtyrycíti,
dusí nás stěny, těžký je dech,
bojím se, bojím svých drahých Čech.
Můj drahý mistře, vaše jméno —
Tu zaklepal mi na rameno,
a zašeptal pak uznalý:
— Chlapík. Taky jsme bývali!
Jak jsem to dostal, tak to dám.
A jenom pojďte dále k nám —

Vkročím v pokoj. Vida, vida,
poznal jsem ctného pana Šmída.
Sedí a sedí, pokuřuje,
básníka mocně oslavuje.
Byla to vůbec velká sláva:
připíjel Herben s Němcem z „Práva“.
Sedí a sedí, pokuřují,
básníka mocně oslavují.
Srdečná, nehledaná slova
pronáší Žofka Jelovškova.
Sedí a sedí, pokuřuje,
básníka mocně oslavuje.

Příval zní slov, vzlet perutný:
— Váš vavřín, mistře, mohutný! —
— Kněz řádu Melchisedecha —
— Vlast naše, ta zlá macecha —
— Věčná nám bude památka —
— Máte to hezká děťátka —
— Efemerní lidské já —
— Glogloglogloglogloria! —
— Prukopník, věštec, který bouří, hřímá —
— Co žen mne spilo rtoma vášnivýma —
— I ty milionská kůže —
— Zde by měly kvésti růže —
— Ta vaše Musa, mistře, plamenná —
— Zjev étherický: je jen hubená —
— Mír světů. — Pumu pro cára! —
— Neznám já v světě farára —

Tu, zvyklý čelit burácení mas,
přehlušil všechno Němcův hlas:
— — Neviděli jste malého Kohna?
Celá partaj dělá jemu slona!
Neviděl jste Kohna malého?
Nemůže být partaj bez něho! —

Písně a žerty, slova láskou vzňatá
pak přerušil hlas Mithridata.
— Mám teskný dojem, stoje, sedě,
že u Bucků jsem na besedě.

Mladosti mojí dávná léta...
táží se marně: Byla? Ne?
Teď člověk s klidem čítá Goetha —
A zazpíval: Ó Emane! —

*

Nevrle sedím, hledím ven
v blátivý, kalný, smutný den —
Písničky, přípitky, všechno šlo k ďasu,
slavnostní číslo zbývá jen „Času“.
A jak sedím, sním a sním,
všelicos je mi nápadným.
Rád bych tak věděl, co bozi vědí,
proč Němec úkosem na mne hledí,
proč se tak mračil, když jsem mu děl:
— malého Kohna jste neviděl? —

Únor—březen 1904.

POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ

My jsme ta pravá moderna
až do těch hrdel a statků.
Čtenáři, rozmilý čtenáři,
předplať tu nějakou zlatku!

Že se ti všecko snad nelíbí?
Panička tvoje ti řekne:
Na věky bůh, a na den vkus.
Co moderní, vždycky je pěkné!

Nejsme tak zlí, jak se děláme,
čtenáři, jaké pak sváry.
Formy se časem změnily,
duch, vidíš, zůstal ten starý!

Z odvahy našich myšlenek
hlava tě nebude bolet.
My jenom ony přijmeme,
které už přichází do let.

Nás k extremnostem nebouří
tragika bolesti lidské.
Milujem' čisté linie
a verše melodické.

Tož v pravé věci podstatě,
je mezi námi shoda.

Nějaké podivné veršíky
sneseš už časem: toť móda.

Uchyl se (výše viz!) k paničce
Marii, Anně či Else.
Zvíš: móda leccos přináší,
co dobře pochopit nelze.

Čtenáři milý, abonuj!
Prosím tě důrazně o to!
Mračil se na nás posledně
velmožný mecenáš Otto.

Broukával časem, až šel strach:
„Děťátka, už už v tom tonu!"
A k akci zas ho vzbudila
jen konkurence „Zvonu."

Čtenáři, váháš? Mám ti říc'
nejhlubší tajemství svoje?
Hleď bystře: Ty nic netušíš?
Všim' jsi si rytířské zbroje?

My jsme ti blaničtí rytíři,
kdys procitli jsme v zlosti.
Na vlast šly těžké trampoty,
přepjaté modernosti!

Když bylo ale nejhůře,
vyšli jsme na slunce směle.

Blaničtí pyšní rytíři,
pan Václav Hladík v čele.

To není vůdce lecjaký,
od bídných sebrán plotů.
To — poznáš granda, jižní krev,
potomek Don Quijotů.

Co solidního, potrvá.
Fakta viz, čtenáři milý.
Šly revoluce, zmizely —
a Hladíkové zbyli.

Jasní se. Chmury poslední
zaniknou, pravím ti, v krátku.
Jenom až, čtenáři, předplatíš
nějakou zbytečnou zlatku.

Září 1900.

FRAGMENT Z „DONA QUIJOTA V ČECHÁCH"

Ač člověk vlastně mrtev jest,
přec ledaco se doví.
Až v záhrobí mi přišla zvěst
o pozdním potomkovi.

A mocná láska otcovská
se probudila ve mně.
Já šel za panem Hladíkem
až do té české země.

A tak jsem dumal celý den
a vždycky toužebněji:
Je více mně snad podoben,
či paní Dulcineji?

Přišel jsem k cíli. Zazvoním.
Ozvěna kroků zní slabá.
Diskretně dvéře otvírá
hovorná, šprýmovná baba.

— Pan Hladík? — Spí. — Ah dosud? — Spí.
Zvykli si na to už naši.
Za noci spáti nemůže,
romány jeho ho straší.

Romány z pražského života,
kterých on napsal sílu:
bankéři, sirény, poslanci —
to všechno v místním stylu.

Hrozivě ruce zvedají,
na jeho hučí prahu,
hrozebně na něho volají:
ó, trýzniteli, vrahu!

Však rázem zmizí strašidla,
když ráno zas se vrátí.
Romány mizí spáchané,
pan Hladík může spáti —

— Pan Hladík je prý rytířem?
— Moc řečí, milostpane.
Já jsem jen služebná osoba,
z pána však žert tropit? Ba ne!

Vám už to také nesluší.
Nejste už žádný mladík.
Pan Hladík není rytířem,
Pan Hladík je pan Hladík.

Proč každý pánu směje se,
to věděla bych ráda.
On za to přece nemůže,
že nic mu nenapadá!

Dle možnosti mu pomáhám.
Mám také obecnou školu.
Pane, věc řeknu vám důvěrnou;
píšem' ty romány spolu.

Já jsem jen služebná osoba,
ale znám autorské kličky,
já četla padesát románů
z přílohy „Političky“!

— Pojďte sem na chvíli, Fanynko,
hlas zevnitř zavzněl právě.
Zítra dám román do tisku,
a mám tak prázdno v hlavě.

Pan Hladík, přísný gentleman,
vstoupí v síň k nám v chvíli onu.
— Ah, pane, dobře chápu to.
Stran článku jdete „Zvonu“?!

Když člověk octne se v neštěstí,
tu každý do něho kopá.
Zlobí se Matěj Anastáz.
C'est épatant, ton faux pas!

Redaktor k čtení příspěvků
přec není, celkem vzato.
Do čísla se to dostalo.
Eh bien, mohu za to?

Sto uražených geniů,
to nerozumí žertu.
Klepou mne nyní přes prsty;
co já mám říkat, k čertu?

Vždyť psal jsem černé na bílém:
chybil jste, pane Theere.
Já nejsem sice uražen,
však přece mne to žere.

O pražském sníte románu?
Mám zásluhy, mí zlatí:
Já mladým lidem ukázal,
jak nemá vypadati.

Že cestu máte volnější,
mně za to děkuje se.
Vy máte práci lehčí už,
publikum teď vše snese.

Musy mne štědře žehnaly
nejskvělejšími dary.
Já vynalezl nový sloh,
a ten je vlastně starý.

Pro poutníky a poutnice
— tak se to tuším, říká —
já urovnával silnice.
Jsem vzorem mučedníka...

Být postiženým bránila
mi skromnost... a já snes' to! —
Nadšeně při tom díval se
na velebné své gesto.

— A tomuhle lidi smějou se,
služebná osoba vpadá.
Vždyť přece za to nemůže,
že nic mu nenapadá!

Duben 1901

DOPIS

Píši Vám duvěrné psaníčko.
O něm však netropte křiku.
Soukromě lépe se dohodnem',
příteli Viktore Dyku!

Mé sympatie zůstaly
u Vaší osoby stále.
Já nadávám Vám veřejně,
chválím Vás soukromě ale.

Já myslím, hořkost proti mně,
že snad Vás nezachvátí.
Mé nadávky, víte, něco jsou,
co nelze tragicky bráti.

Píši Vám důvěrné psaníčko
a s ironií jemnou.
Co Vás to napadlo, příteli?
měřit se dokonce se mnou!

Mám jeden efekt báječný,
bodne víc než osten ježka.
Dělám se hloupějším, nežli jsem —
ačkoliv jde to ztěžka.

Mám trik už z doby prastaré,
kdy kvetla v Německu hanza.

Jestliže řeknete: Don Quijote,
já křičím: Sancho Panza.

Trik ten však žádá reservu,
by stačil na dlouhá léta.
Já znám jen čtyři romány
z literatury světa.

Tož sbírám v čase posledním
už materiál nový;
něco se dočtu v novinách,
něco mi Fany poví.

Nedám se snadno přetrumfnout,
ve síle výrazu štvanec.
Vybraných slovíček z Podskalí
Fany mi přinesla ranec.

Krom atrakcí, jichž pominu
— byla by o ně rvačka —
za dekoraci, starou již,
užívám známého špačka.

Ubožák! Máte ho v paměti?
Bavil Vás tolikrát přeci.
Když uvedl jsem ho poprvé,
druhý den mrtev byl v kleci.

My věřit nesmíme nikomu.
Souvislost postřeh' jsem v mžiku:

Někdo mu strčil do klece
mou ostrou polemiku.

Ubožák, Fanynka vzdychala,
když jsme ho v hrobeček kladli.
Člověk, ten mnoho ran unese,
špaček je po prvé zchladlý.

To byla pouhá exkurse.
Našinec tak měkce cítí.
K věci: což nemáte na mysli,
jak řízným dovedu býti?

Nechte těch nešťastných polemik,
nepřinesou vám štěstí.
Já, autor Evžena Voldana!
Co proti mně můžete svésti?

Já, genius, politik, gentleman,
jen Vámi nepochopen.
Což ani ještě nevíte,
s čím ke mně přišel pan Chopin?

— Do frančiny přeložím román Váš,
autorisaci dejte!
Já pouze skromně podotkl:
To, prosím, nedělejte!

Mou slávou všechno by zhynulo,
co na Seině nadějně klíčí.

Francii Sedan nezničil,
Voldan ji ale zničí!

Veškeří francouzští autoři
poznají chatrnost svoji.
Když vyjde slunce na nebi,
tisíc hvězd život to stojí!

Na místě mojím jiný by
jinak už zatočil s Vámi.
Ale jsem Hladík, gentleman,
delikatesou známý.

Já nevyčítám pensistům,
kolegiálně jich asyl.
Jenom si vzpomeňte, příteli,
do Lumíru jak jste se plazil!

„Prosím Vás! Řádečku tiskněte!
Mohu-li býti tak smělý?
Objímám Vaše kolena,
Hladíčku! Spasiteli!

Svou řádku jen viděti v Lumíru,
kterak bych nadšeně výskl!"
— Tři dny jste klečel přede mnou.
Na konec jsem Vás tiskl.

A Kvapilovi řekl jste
— je na to padesát svědků! —:

„Já nechci žádný honorář.
Ještě Vám zaplatím pětku!“

Tisk' jsem Vás. To je mé neštěstí.
Už jsem si nevěděl radu.
Tisk' jsem Vás. V posledním sešitě
na stránce poslední v zadu.

Jste nyní nelibě dojatý,
že zmínil jsem o tom se faktu?
Holečku, kdyby Vás nechránil
přebytek mého taktu!

Každý má svoji slabůstku.
Méně, víc — bozi to vědí.
Když mluví se o mých románech,
mne vždycky to strašlivě svědí.

Jsem disgustován docela
a celý uondaný.
Při práci mně to překáží:
Voldana dopíše Fany!

Mír nabízím docela upřímně
a nepočítám na dík.
Učte se noblese ode mne.
— Oddaný Váš Václav Hladík.

Červen 1901.

Proč ta žába v tom rybníce kuňká?
Proč naříká na své stvoření:
„Svět je jenom mizerná špelunka,
národové nejsou sbratřeni?“

Až dost bídy ještě prožije se,
dočkáme se slunka svobody!
Člověk hrdě hlavu k nebi vznese,
nesvorné se sbratří národy.

Jedinec dost místa míti bude,
až Stát pohltí vše vítězný.
Rotschild jmění rozdá mezi chudé,
Breska nedá svoje princezny.

Starých strastí zmizí záhy stopy,
práce bude pouhou rozkoší.
Číňan nosit přestane své copy,
obílí si tváře černoši.

Na severní točně zima zajde,
na rovníku žár zas veliký.
Emanuel z Lešehradu najde
malý kousek autokritiky!

— — „Ustaň, ustaň," žába poskočila,
„netýrej mne těmi frázemi!
Kdybych už i všemu uvěřila,
tomuhle přec věřit nelze mi!"

1900.

PÍSEŇ POETOVA

Nám sice cizí celkem davy,
však řídíme se ohledem.
A dá-li Pán Bůh trošku zdraví,
někam to ještě přivedem'.
Jen potichu, jen potichu,
bez hříchu,
my plazíme se po břichu
potichu!

My narozeni v době tuhé,
okamžik vzpoury neznáme.
Dnes Opus prvé, zítra druhé,
pozítří třetí vydáme.
Jen potichu, jen potichu.
A nedejte se do smíchu,
že plazíme se po břichu
bez hříchu!

Soudruhů hloupost, puch dnů shnilý
nám v sebe víru nezkalí.
My o ničem jsme nemyslili
a nikomu se nesmáli.
Jen potichu, jen potichu,
bahno se pozná po čichu.
My plazíme se po břichu
potichu!

Nás nevyruší nikdy z klidu
strašidla, čnící dokola —
obskurantism „Práva Lidu“,
ni Tolstý, ctnostná mrtvola.
Jen potichu,
bez hříchu,
my plazíme se po břichu...

Jak úhoři jsme hladcí, hbití,
prospěchů drobných vědomí.
My nedáme se ošáliti,
že pružní jsme, nás nezlomí.
Jen potichu, jen potichu,
bez hříchu
my plazíme se po břichu.

My se vším žijem' v míru stálém,
poslušni lidských zákonů.
Životním našim ideálem
pouť od „Lumíra“ ku „Zvonu“.
Jen potichu,
a nedejte se do smíchu!
Jsme bez hříchu,
my lezem' pouze po břichu!

Leden 1901.

QUO-USQUE ZPÍVÁ:

Když není masa, koušu kosti:
toť raison d'être pudlíka.
Kvalifikace Společnosti
je nehorázně veliká.

O Schmoranzovi věc je známá,
že odborník je prostý vad.
V Paříži viděl' kdysi drama,
jež pamatuje dosavad.
Myšlenkou jiný slávy dobyl
a jiný energií svět:
on mozek tak si uzpůsobil:
to drama má v něm dvacet let!

Když není masa, koušu kosti:
toť raison d'être pudlíka.
Kvalifikace Společnosti
je nehorázně veliká.

Psal souředitel četné spisy —
osobnost není neznámá.
Svým šťastným sňatkem za kulisy
rovnýma skočil nohama.*)

*) Odpustiž paní Kvapilová,
já cituji jen cizí slova.

Když není masa, koušu kosti:
toť raison d'être pudlíka.
Kvalifikace Společnosti
je nehorázně veliká.

Rozbředlou měkkost Viesner nezná,
jež Čecha vždycky provází.
K umění jeho láska bezdná:
má v bytě svém i obrazy.
Má Novokřtěnce, Vodníka,
recitovat si navyká:
„A nad ubohou dívčinou
se zavířilo hladinou...“

Když není masa, koušu kosti:
toť raison d'être pudlíka.
Kvalifikace Společnosti
je nehorázně veliká.

Dr. Klumparovi v mladém snění
jít k divadlu kdys napadlo.
Zdánlivě malé oprávnění
říditi nyní divadlo.
Dbal vždy však s literáty shody,
dramatu ctitel zběsilý.
... Ba chodil s nimi do hospody
a jeho vtipy bavily!

K těm kulisám ho láska jala
vždy vášnivěji, prudčeji:
ideou fixní se mu stala.
Bůh žehnej fixní idei!

Když není masa, koušu kosti:
toť raison d'être pudlíka.
Kvalifikace Společnosti
je nehorázně veliká.

Únor 1901.

PÍSEŇ O MEMOIRECH

Chvějí se strachem cynikové pustí,
vše v tuto bázeň rázem zakleto.
Čas vážný je: i tráva váhá růsti
a humorista vzdychne: Nejde to!
Chvějí se všichni: děti, muži, starci,
třesou se jako telegrafní drát.
Poctiví chví se, mravokárci:
Pan Ouvé hodlá memoiry psát. —

Ctný akademik neustává kleti:
„Čert dá vždy to, co člověk nevolá.“
O literárním místním Jovišeti
psal panu Ouvé „starý parola“.
Jovišek jistě neodpustí hanu.
Pan Ouvé má pak špatné vtipy rád.
„Už ani cenu, ví Bůh, nedostanu!“
Pan Ouvé hodlá memoiry psát!

Faráře hruza tlusťoučkého mrazí,
jak jeho ovce by se plašily.
Do memoirů jistě Ouvé vrazí,
že jedenkrát se spolu opili.
Zvěst po farnosti roznese se hnedka.
Vzal smutný konec tehdy jeho spád.
— Do nemocnice odvezli ho, tetka! —“
Pan Ouvé hodlá memoiry psát!

Však jeho lásky, nevdané i vdané,
by ohromila nejvíc strašná zvěst.
Čest, klidný život, dobrá pověst, Pane?
Oplačte, nyní po všem veta jest.
A každá sténá: Bože, zla to mnoho!
Než první lásku zvěst ta měla sklát.
Předčasně, chudák, porodila z toho.
Pan Ouvé hodlá memoiry psát!

Celičký svět se v bázni chví a muce,
kde kdo se chytá zděšen za hlavu.
Vesele mne si pouze při tom ruce
majitel pohřebního ústavu.
Mrtvice řádí, sebevražda kvete,
saisona, jak si možno pouze přát!
— „Dámy a páni: o překot dál mřete!
Pan Ouvé hodlá memoiry psát!

Březen 1901.

* *
*

Kritika trhá. Jsou to známí hlupci.
Snad obecenstvo spíše ocení.
Pouť od knihkupce kyne ke knihkupci.
Hodina účtů — jaké zdrcení.
Resultát ejhle: jak je drahá Musa!
Zda na poušť pujde a vše prokleje?
Knih deset ještě za rok vydá: hrůza!
— Tomu se nikdo, nikdo nesměje.

Po síni truchlo; každý kroky tlumí.
Po špičkách kráčí, hledě na lože.
Tři doktoři, na tváři vážné dumy.
Milostiv budiž, bože, rozbože!
Okamžik krise: jak je chvíle dlouhá!
Kdo z budoucnosti roušku odkreje?
Od dveří dědic do ložnice čouhá.
— Tomu se nikdo, nikdo nesměje.

Vy, smutný muži, s šedivými vlasy,
jenž zrak jste upřel v dálku truchlivě:
je život zlý a shroutily vás časy.
Což nevidíte květů na nivě?
Děs v očích ten, jejž nelze říci slovy!
Tragické gesto, bez vší naděje!
Vy čet' jste, vidím, v „Švandě Dudákovi“?
— Tomu se nikdo, nikdo nesměje.

SEN DRAMATIKŮV

V autorské loži tiše lká
podivný potomek Sofokla.
Rozrušeno plní dům
nehellenské publikum.
Po troše váhání, s nechutí, bled,
rek sešlý na scéně vypíjí jed.
Jak hukot moře nahoru
zní hlasy zmateně k autoru.

— Efekty ovšem, pane;
bohužel otřepané —
— O banalitě autorově svědčí,
že blamoval se užitím těch křečí —
— V posledním aktě něco slušného —
— bohužel ne však od něho —
— V dramatu českém zpětný krok —
— rozbředlý, fádní dialog —
— Ležerní stavba dramatická —
— dramatu rek, nafouklá nicka —
— Scén postup k smrti zdlouhavý —
— Skreslené, nemožné postavy —
— žvanění bez hlavy a paty —
— a nestydaté plagiáty —
— úplnou vidět ignoranci —
— toť ještě horší nežli „Psanci“.

V autorské loži tiše lká
podivný potomek Sofokla.
Po trošce váhání, s nechutí, bled,
rek slušně vyžilý vypíjí jed:
Rozrušeno opustilo dům
nehellenské publikum.
Poslední divák smíchy se svíjí
na poslední galerii.

Teď už jen dívenka jediná
na autora si vzpomíná.
Upírá na něho plachý hled
— neuzřel také krásy svět! —

Autor se tesklivě zadumá:
Menšina vždycky pravdu má.
V dramatu dle jedné ctitelky
stupeň je pravdy převelký.

Tvářinka dívčina růžemi plane:
— — Prosbu mám, pane:
ji vyslyšte
a pohlednici podpište!
Já ještě nikdy podpis neměla
autora propadlého docela.

Nehybně, jak socha komtura,
ční postať autora ponurá.

Po chvíli teprv nesmrtelný
vzdech vydal sotva slyšitelný.
— I ty, mé dítě? Pohlednice? —

Prch' někam na poušť, nepsal dramat více.

Koncem 1901.

EPITAFY

I.

Zde leží občan Karel Kamínek.
I v něm byl kdysi ducha plamínek.
Tmě ustoupil on záhy, ale čiré.
Číst z něho možno pouze „Dies irae“.
Že prosa nešla, myslilo se vždycky:
Snad skrytý v něm je talent dramatický?
Byl příliš skryt: jej nikdo nemoh' zříti.
Světlo věčné ať mu svítí!

II.

Stuj, poutníče, čas slzí proud by tek'.
Zde odpočívá velký Arnoštek.
Spor o něm je, zda vlk byl nebo ovce,
neb revoluci dělal na pohovce.
On hleděl přísně v naši českou zimu,
nic nestvořil, než tisíc pseudonymu.
Čeho se dotkl, musilo se spsíti.
Světlo věčné ať mu svítí!

III.

Žal pozůstalých těžko říci slovy.
Zde vidíš ležet kosti Karáskovy.
O sobě říkal, že je dobrá mince.

Což není vidět z „Bezcestí“ ni „Prince“.
Byl aristokrat, rytíři jak sluší,
a připravil se o „Hořící duši“.
Šlechtě se musí leccos odpustiti.
Světlo věčné ať mu svítí!

IV.

Hrob Neumannův tu, chodče, krok tvůj míjí.
Svůj talent utopil on v anarchii.
U něho Kristus návštěvou kdys byl,
on na něho se pouze zamračil.
Směřovalť jinam, duška prohnaná!
Měl světskou agenturu Satana!
Blahobyt vida černožlutých cest,
„Jsem Rakušanem,“ křičel o sto šest.
Měl úděl c. k. anarchistou býti.
Světlo věčné ať mu svítí!

V.

Zde leží kosti Antonína Sovy.
Co tropil, slovník nebo Flajšhans poví.
Za svého mládí veselou byl kopou,
šelť jako mnozí Boreckého stopou.
Byl vždycky zvyklý žíti po junácku.
S Mommsenem rval se: klacek proti klacku!
Teď smuten Satan: běda, skončil žití.
Světlo věčné ať mu svítí!

VI.

Viz tady kosti Dyka Viktora.
Za živa býval velká potvora.
I on pil hodně z poesie studny.
Pěstoval genry všechny: zvlášť ten nudný!
Duch neklidný... či rýpal, jak se říká,
ryl do Machara jako do Hladíka.
I ve svém hrobě pokoušel se rýti.
Světlo věčné ať mu svítí!

VII.

Pan Alfons Breska vypustil svou duši.
Měl gesta lví... však vadily mu uši.
Kal poetický dukladně jím scezen,
neb celý život dělal do princezen.
Ty maltraitoval, až jich líto je ti,
co trpaslíkům prchl ze zajetí.
Teď soudný čtenář často nad tím kvílí:
Proč trpaslící líp ho nestřežili?
Leč fait accompli těžko odčiniti.
Světlo věčné ať mu svítí!

VIII.

Hilberta kryje, chodče, hruda ta.
Psal neustále horší dramata.
Styl pathetický měl on nejradši.

Měl nápady. Žel, vždy to nestačí.
Scén jeho byla velká odvaha.
Uvádím slavné: Hahahahaha!
Jsou problémy, jež myslitele sklátí.
Kolikrát vlastně má se Lola smáti?
Umřel, že nemoh' věc tu rozřešiti.
Světlo věčné ať mu svítí!

IX.

Stůj, poutníče, a opraš svoje perka:
zde odpočívá Hugo Kostižerka.
Byl nakladatel, ale jenom talmi.
Autoři mladí pějí o tom žalmy.
Sved' v harmonii starou babu s novou,
překládal Garborga a Carlénovou.
„Zcepeněl" často; jednou musil mříti.
Světlo věčné ať mu svítí!

X.

Zde Theer tlí, autor, hodný vzpomínky.
Ctil uniformu víc než slečinky.
Už v časném mládí vynik' velkou vlohou
a tančil v háji, nešetře svých nohou.
Pak k svému Já se dlouho vypravoval,
na konec ale prosu zreformoval.
Trest za hříchy ho ale neminul:
on zabil prosu, s ní však zahynul!

V tom možno boží spravedlnost zříti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XI.

F. V. Krejčí.

Koketní větřík mírně trávu cuchá
na rově reka bez bázně a ducha.
Měl jakýs úspěch české po zemi
tlustými dvěma, třemi frásemi.
Dle doby Pavlu holdoval či Petru
a točit znal se vždycky podle větru.
Vždy za pět let on shledal bez mála,
že jeho činnost za nic nestála.
Tož generaci spěchal obviniti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XII.

Otakar Březina, žel, odkvetl.
Každý ho chválil, nikdo nečetl.
Byl mystik, který k výším zaletí.
My zříme chvíle, on zřel staletí.
Skon zavinila chyba maličká:
pan Bílek četl jeho psaníčka.
Rač před Bílkem nás, Bože, ochrániti!
Světlo věčné ať mu svítí!

XIII.

Jelínka oplač, brachu, Hanuše.
Byl devotní to ctitel Venuše.
Verš jako život stejně o tom svědčí.
Měl velký talent; dluhy ještě větší.
Pěstoval lásku, flámy, zálety
a francouzské rád zpíval kuplety.
Smrt potkala ho kdesi v šeru stezky.
Na něho kývla svůdně: Šel sem, hezký.
Že galantní byl, musil za ní jíti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XIV.

Hrobeček vidíš pana Masaryka.
Naučil mládež frázím několika.
Pro časovost měl také smysl jakýs
a po Zolovi křičel mocně: j'accuse!
A že se máme jako prase v žitě,
on neustával kázat humanitě.
Nelidskou umí tato časem býti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XV.

Spí genij Knösl, zapomenut už,
paňáca trochu, trochu vážný muž.

Nestranný kritik muže směle říc',
paňáci že v něm bylo trochu víc.
L'artpourlartista byl to největší
s obměnou malou: Řeči pro řeči!
On umřel; gesto jeho bude žíti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XVI.

Autor ten skonal shozen se schodu.
Napsal kdys knížku: „Kouzlo rozchodu".
Že chválili ji tuze kritikové,
vydati druhou bál se potom: ové!
Nesešel proto s literární cesty,
psal zaslána a taky manifesty.
„Já, páni, autor „Kouzla"... moje vlohy!"
Se schodu shozen zlomil vaz i nohy.
Slyšelať mládež sta let už to zníti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XVII.

Babánka Karla vidíš tady hrob.
Kdos duše dobrá, slzami ho skrop.
Upjatá byla jeho nálada,
a mručíval si „Slunce zapadá".
On vedl skromně život vezdejší.
Byl básník věčný, právník věčnější.

A věčnost musí, žel, též konec vzíti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XVIII.

Ó, postůj, duše, ať chtíc nebo nechtíc.
Zde odpočívá z Lešehradu šlechtic.
V bezčetných knihách, jako ze zvyku,
pořádal revui modních básníků.
Spor významný po smrti jeho ostal:
Opustil „Rozvoj" — vyhodil ho Dostál?
Komu z těch dvou lze méně uvěřiti?
Světlo věčné ať mu svítí!

XIX.

Zde pozůstatky J. S. Machara.
Kyselá bývala to maškara.
Nevěrné děvče v mládí svém měl kdysi,
tož pessimismem plnil svoje spisy.
Z těch, který horší, svět přít může se:
jsou „Boží bojci" to, či „Konfesse"?
Krom jiných běd, jež kritik vypoví,
vyvolal parodie Dykovy.
Bůh odpusť mu: nám nelze odpustiti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XX.

Nechť každý osel zděšen zahýká,
nad hrobem velikána Hladíka.
Jak stará lutristka, jež terno vsadit zkusí,
on mručíval si: Vydržet se musí.
Stokrát byl ubit, stokrát posměch zněl,
on vydržel.
Znal tlustou kůží všechny odzbrojiti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XXI.

Stůj, poutníče, tu v zbožnosti.
Zde Vedlejší spí Možnosti.
Byla jich svého času halda:
pan Kunz, pan Quidam, i pan Šalda.
Co Ptáčník ukryt v možnosti svých bejlí
velkými slovy chytal velké hejly.
Neumřel: Ptáčník chyt' se jen v své síti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XXII.

J. K. Šlejhar.

Muj poutníče, zde zahal v smutku tvář.
Neřestí doby spí tu kronikář.
Pták, drubež dobrá; jinak zla tu tolik.
Viz: „Havran“ nebo „Kuře melancholik“.

Pak také počal plnit lidmi dílo,
a to mu nesvědčilo.
Tíž nežli ptáky lidi vytvořiti.
Světlo věčné ať mu svítí!

XXIII.

M. Marten.

Ten, jehož hrob jsi, poutníče, zde shléd',
též přišel pozdě v sestárlý už svět.
A osudem byl stižen při tom zlým,
ač léty mlád, on duchem stárl s ním — —
Ať v kterýkoliv zahalil se plášť,
vždy suchá tvorba, suchá byla zášť.
A suché schema bylo jeho žití.
Světlo věčné ať mu svítí!

*

SONET PLAGIÁT

I zakrnělý plž si časem také zasní.
B. Knösl.

I zakrnělý plž si časem také zasní
o mocné peruti, jíž k nebesům by lít'.
Nákladem vlastním vydá svazek básní.
A jak už bývá, nejdou na odbyt.

I zakrnělý plž pak nadává a kleje
a hřmít-li muže plž, tož zahřmí jeho hlas:
— Je depravován vkus a lůza kol nás zde je.
Já přišel z jiných dob a přejdu v jiný čas! —

I zakrnělý plž pak promenádou chodí,
v své hlavě chaos, z nějž se hvězda rodí,
s despektem k luze, jejíž nevkus hříšný.

A blahem chví se jeho útroba,
že orlovi se vlastně podobá:
tak neschopen a právě tak pyšný!

*

SCÉNY „Z ČESKÉ KOMEDIE"

I.

Scéna v předsíni.

Za členy „Máje" přijati pp.: M. Fučík, Em. šl. z Lešehradu, Zika-Borotínský.

(Prvý, druhý, třetí autor sedí sklíčen, s výrazem nervosního očekávání... Ponuré ticho. Prvý autor chopí se konečně po trapné pause slova:)

Doposud mne časem děsí,
tovaryše můj,
vzpomenu-li na Secessi,
tovaryše můj.
Chmuří to mou existenci,
jak jsem upad' v dekadenci,
tovaryše můj!

Druhý:

Ještě hůř to se mnou stojí,
tovaryše můj,
slyšels něco o „Rozvoji",
tovaryše můj?
To jde se mnou, kam já půjdu,
psávalť jsem tam pro ostudu,
tovaryše můj!

Prvý:

Jedna věc můj jasní smutek,
tovaryše můj!
Ještě v čas jsem k slunci utek',
tovaryše můj!
Snad by přec si toho všimli,
tovaryše můj!

Druhý:

Nepíšeš nic, píší mnoho,
tovaryše můj;
svět nic stejně nemá z toho,
tovaryše můj!
Prolezl jsem staré, mladé,
nemožný jsem nyní všade,
tovaryše můj!

Prvý:

Talent přiznat nebyl sveden
— tovaryše můj! —
v celých Čechách kritik jeden,
tovaryše můj.
Byť mi ho však nepřiřknuli,
uznali mou dobrou vůli,
tovaryše můj!

Druhý:

Talent přiznat nebyl sveden
tovaryše můj,

v celých Čechách kritik jeden,
    tovaryše můj.
Leckda byl však nestydatý,
vytýkal mi plagiáty,
    tovaryše můj!

Třetí:

Přijmou-li vás, říc' se nedá,
    tovaryše můj.
Ale se mnou třikrát běda,
    tovaryše můj.
Opsal jsem já — malá chvála —
verše jakés od Dostála,
    tovaryše můj!

Druhý:

Blahoslaven budiž třikrát
    — tovaryše můj! —
Dostála kdos u mne vykrad',
    tovaryše můj!
Pravíť pořekadlo denní:
Těžko bráti, kde nic není,
    tovaryše můj!

Prvý:

Mistr, hle, jde vyjasněný.

Druhý:

(chvějícím se hlasem:)
    tovaryše můj!

Mistr:

Přijati... jste všichni členy.

Třetí:

Tovaryše můj!

Mistr:

Ruku k ruce, k páži páže,
Čechy zvykly na blamáže.

Prvý

(kývá):
Tovaryše můj!

Všichni:

Jeden chlív a mnoho ovcí,
tovaryši mí!
Sem, ó čeští rýmolovci,
tovaryši mí!
Čí už firma špinavá je,
ať se stane členem „Máje",
tovaryši mí!

Listopad 1902.

II.

Scéna redakční.

Redaktor:

My, přátelé, se sešli dnes
žert illustrovat: do ut des.
Sbor nejmladších jsme básníků
a čert vzal každou kritiku.
Neb každý z nás — buď práci čest —
zvlášť mimořádné lumen jest.

Hilar:

Pan Velhartický Veliký
je reformátor epiky.
V něm čistá vášeň plápolá.
Ať žije krásná Ghisola!
A krad'-li, noc, hle, tajemnou:
mha za mnou a mha přede mnou.

Velhartický:

Též i pan Hilar, na mou čest,
fenomenální lumen jest.
Vášnivé jeho výkřiky
jsou kvintessencí lyriky.
A krad'-li, noc, hle, tajemnou:
mha za mnou a mha přede mnou.

Vyskočil:

Pan Velhartický s Hilarem,
jsou velcí (ač já větší jsem).

Napíši o nich časem rád,
zvlášť shovívavý referát.
Kradou-li, noc, hle, tajemnou:
mha za mnou a mha přede mnou.

Hilar—Velhartický:

Svět lumen větší nezočil,
než velmistr je Vyskočil.
Nad světy sláva jeho plá
(ač trochu větší jsme my dva).
Krade-li, vtip to praznámý,
mha před námi, mha za námi.

Všichni:

Hle, luzo, naše trofeje:
to positivní práce je.
Jsme syti rvaček, kritiky,
a každý z nás je veliký.
To bude pěkné, jemine,
až slední kritik vyhyne.
Půjdeme skvělí, velicí,
a každý smekne čepici:
„Hle, sbor tu našich básníků!“
Proč nevzal už čert kritiku?
Nám stačí buben reklamy.
Mha před námi, mha za námi.

Listopad 1902.

III.

Sbor:

Kdo vytříbit chceš sprostý vkus,
viz, jak se slaví genius.
V směs vrháme se s odvahou;
den slavnostní dnes, hola, hou!

Gratulant prvý:

Je štěstí „Máje“, poutníku,
že nesnížil se na kliku.
Necení mozku ani hlav,
spisovatelský hájí stav,
zjev grandiosně veliký,
zvlášť pro Havlasy, Fučíky!
Jsme všichni v „Máji“ jeden rod:
genius, tlachal, idiot.
Buď slaven Mistr v zlý ten čas,
že taky chodí mezi nás.

Gratulant druhý:

Já budil útrpnost a smích
vždy v stylu knížek poštovních.
Nakladateli, hahaha,
jsem býval svlékán do naha
a kritikové zavilí,
mně potom ještě nabili...
Važte si, páni, mého díla,

jen kniha národ obrodila,
a bude-li nám nejhůře,
je spása v mojí kultuře.
Buď slaven Mistr v dnech zlé tíhy,
neb jako já, on píše knihy...

Gratulant třetí:

Já svítit viděl v těžké sny
mistrovy světlo pracovny.
V prach lůza šlapala mé dílo,
to k práci mne však povzbudilo.
Když mohli jiní, mohly jiné,
proč ty bys nemoh', Augustine?
A tož jsem psal, psal o sto šest.
Hle, zásluha to Mistra jest.

Gratulant čtvrtý:

Ty kázal jsi nám, hlupáku,
o cochonnerii Letáků?
Což není tobě známo dost,
jak Mistru vytkli nemravnost?
Příbuznost, vidíš, duchů tu je.
Historie se opakuje.
Hold jdeme vzdáti v nadšení
my geniové sbratření.

Sbor:

Kdo vytříbit chceš sprostý vkus,
viz, jak se slaví genius.
V směs vrháme se s odvahou.
Den slavnostní dnes, hola, hou!

Únor 1903.

KUPLET DIDAKTICKÝ

Za krásných dnu, ve vesny vzduchu vonném,
jenž nejvyschlejší srdce proniká,
pan X se potkal s panem Ypsilonem
a druh hned poznal v druhu básníka.
„Jste generace mladé prvá hvězda!“
„Laur měl by stkvít se Vašem na čele!“
Tak děli mnohé, co se lidem nezdá.

Jen vesele, jen vesele,
tak sejdou se dva přátelé!

Jak Adam rájem potom oba chodí.
A viděl Bůh: vše prosto úhony!
Za knihou kniha nádherně se rodí,
a za knihou se rodí poklony.
Velikost roste, genij stále roste,
a neroste-li, vzdme se uměle.
— „Vy genij“ — „Čníte, drahý, nad vše
sprosté!“

Tak vesele, tak vesele,
se chválí vždy dva přátelé.

Hra leta se tak vlekla dobrodušná,
až X kdys zradil přátelskou tu ctnost.
„— — Je kniha pana Ypsilona slušná,
však k Faustu ještě schází maličkost.

S partií jednou je to vůbec bledé,
čteme tam verše trochu omšelé!“
’Ký démon, pane, Vaše péro vede?

Jak kysele, jak kysele
se zříme tvářit přátele!

K slavnosti jarní Ypsilon, hle, nese
s nevinnou tváří trochu fialek.
— — „Verš X-ův čísti vůbec nemůže se
a psán je v tónu fádních lokálek.
Kniha, ne dílo: podškrtám to třikrát.
I jiné vady ruší znatele!
Homéra, bibli, Danta, Huga vykrad’.“

Jak kysele, jak kysele
se zříme tvářit přítele!

Morálku z toho hlásám mocným hlasem,
svět projdeš s ní, to, synu můj, Ti dím:
Chval každý duch též Hospodina časem,
však přátele své pochval především.
„Vy genij, Velduch, Obr,“ rci jen vezdy.
Kdo chválí málo, mála namele.
Jinak se stane, že též hasnou hvězdy,

a kysele, žel, kysele
se rozcházejí přátelé.

Duben 1903.

PÍSEŇ LOVCŮ

(Květnové číslo „Máje".)

V levici péro, v pravici pušku,
přišli jsme sochy postavit bužku.
Obloha nad námi rudé plá blesky,
ve jménu Páně jdeme v svět český

na lov, na lov!

Lovíme, číháme: přísně to neměř.
Jde při tom, brachu muj, o hlavu téměř.
Na rtech tvých výčitka, příteli, němá,
že člověk neztratí, co vubec nemá?

Na lov, na lov!

Ze skromných narážek, příteli, vyčti,
jak jsme my spiklenci heroičtí.
My jsme si přisáhli snést každou muku.
Hrom bil, druh po druhu podával ruku:

na lov, na lov!

Noc onu památnou vidím jak dneska.
Přísahal Adámek, přísahal Breska,
Hovorka, z Finberka, Konrád a Klose,
všechno, co geniem jmenovalo se:

na lov, na lov!

Přísahal Kuchař, Müldner, a Sova,
přisáhla Pavla Maternová,
Pippich, Ruth, Šebek, Brodský — byl bledý! -
a Štech, ten přísahal naposledy:

na lov, na lov!

Národe šlapaný, jaká to těcha!
Žižky sic nemáš už, ale máš Štecha.
Září jak sluníčko do české psoty,
shání jak včelička anekdoty —

na lov, na lov!

Bijem' se ve dne a bijem' se v noci,
reptilním tiskem se nedáme zmoci.
Národe Nerudův, vládneme tady
pro Škampy, Fučíky, pro Lešehrady.

Na lov, na lov!

Květen 1903

WATERLOO

(Šeří se ráno; gardisté na stráži před stanem Napoleonovým.)

I. gardista:

My prodělali spolu mnohou psinu
a bos jsem přešel řeku Berezinu.
Mám posud reuma z příšerné té sloty.
Však šťasten ten, kdo ztratil pouze boty!
Zle byl jsem na tom jako slepé štěně.
Naproti tomu byl jsem však též v Jeně
a pytlačil jsem často v cizích zelích.
Na avantury myslím ve Španělích.
Tam pila krev mi jedna bujná holka.
Vdov po mých druzích mnoho teď to prolká.
Dnes u císaře sloužit volím znovu,
neb v dobrou hvězdu věřím Císařovu.
Mně Bourbonů je hnusná barva bílá,
u císaře jen blahobyt a síla.
Ideu národní já v tomto jmenu
docela krásně vidím zosobněnu.

II. gardista:

Já nevím, bratře, jak to půjde teď,
však státi budem' zkrátka jako zeď.
Co jiného lze také počíti?
Dnes kinematograf to zachytí.

A na zítřek by přišla do listů
sensační zpráva: „Útěk gardistů!“
A protož, ať se směje mnohý slon,
já volám hrdě jméno Napoleon!

Napoleon (naslouchal v pozadí a nyní přistoupí blíže):

Gardisté moji, vám já zcela věřím,
vy bídáckým se nerovnáte sběřím,
jež tomu dnes a jiným zítra slouží
a opustí ho, když se octne v louži.
Gardisté moji, věrnost hodna chvály!
Vy můžete to přivést na maršály!
A pročež volám nyní stále více:
Jste povýšeni na šlechtice!

Gardisté:
My voláme, až otřásá se šer,
velikým hlasem: vive l'empereur!

(Zatím jiní gardisté okolo stanu.)

Napoleon:
My tři jsme velcí, máme pevnou vůli
a nižádných se nebojíme kulí.
A kdo má vůli, přivede to k čemu,
věc hlavní vůbec nikdy nemít trému.

My bít se budem statně jako dosud
a komandovat budeme svůj osud!

Gardisté:
My voláme, až otřásá se šer,
veliké heslo: vive l'empereur!

Napoleon:
Vy všichni, již se díváte zde, vizte,
zde duše dvě jsou veliké a čisté!
Dělají všechno, co je možno dělat,
a bourbonských se nelekají selat.
Ti pujdou statně, na rtech pyšný smích
sekati do beefsteaku anglických.
Dva heroové jsou to velicí
a od té chvíle zvou se šlechtici!

Všichni gardisté:
Čin císařský to věru je,
Napoleona každý miluje!
Za něho budem' bojovat' a padnem'.

Napoleon:
Já v zápalu vás vidím dneska řádném.
Zaplašte, reci, s čela všechnu dumu.
Dám vyvalit vám ven sto beček rumu.
Molodci, pijte, ale mojí ke cti,
dřív nežli kule na vás budou mésti.

(Jásot u gardistů. Čilý ruch po táboře. Přichází maršál Ney.)

Napoleon:
Aj, maršálku, už taky tedy bdíte?
A jaké jste měl spaní?

Ney:
Znamenité!
V táboře našem chrápe veškerenstvo,
neb každý ví, že tady veličenstvo.

Napoleon:
Jsou slova vaše podobna tak broskvi.
Mám důvěru já ve vás, kníže z Moskvy.
Však mnohdy přec mne sužuje zlý zjev.
Já prolil už jsem v světě mnohou krev.
A čím kdo zachází, tím také hyne.

Ney:
Váš věhlas, veličenstvo, nepomine!
— Však, když jsme se teď pěkně vyspali,
což bitvičku abychom vyhráli?
Nemají o čem časopisy psát!

Napoleon:
Nu, něco se již musí riskovat.
Ať adjutant váš po táboře jede

a oznámí všem, že se bitva svede.
Nač třeba dlouhých myšlenek a dum!

(Adjutant odjíždí.)

Gardisté:
Můžeme, sire, vzíti s sebou rum?

Napoleon:
Císařské slovo já neberu zpět.
Garda je zvyklá pít a zabíjet.

(Gardisté odcházejí v řadách, které defilují před Napoleonem. Vojsko přechází scénou. Napoleon stojí s rukama skříženýma nehnutě.)

Napoleon:
... Závratě silných! Království! Mám Vás znova!
Zas záříš mi, ty slunce od Slavkova!
Mé století! Jdu v tebe! Chvíle bájná.

(Pobočník se ukloní s porozuměním):
Vašnosti, to je citát z „Falkenštajna".

Napoleon:
Toť chyba lávky! Vytřel jsem Vám zrak.
Sic trochu Hilbert, spíš však Bergerac!

Pobočník:
Mám po táboře hned jej roznésti?

Napoleon:
Chraň Bože! Hilbert! Strašné neštěstí!
Zhoubu by neslo i mým slavným zbraním
veršíků pár ... „osobním vyrovnáním“!

(Stráž blíží se k Napoleonovi, přivádějíc dva cizince.)

Vůdce stráže:
Z daleka, sire, přišel tady kdosi,
o audienci tuze pěkně prosí.
Mluviti s nimi dá se čertovsky,
neb tuze špatně mluví francouzsky.
Jak náměsíčník prvý pohlíží
a zpívá jen: Paříži! Paříži!
Jde druhý vážně, nepřátelský světu,
a neustále křičí: Krise je tu!

Napoleon (kyne stráži, aby se vzdálila):
Co v končinách Vy chcete nyní těch?

Prvý cizinec:
My, veličenstvo, přicházíme z Čech.
Omyl snad nesvádí z románů
Čechy si plést se zemí cikánů!
Dir sprich' ich, Jehova, ewigen Hohn!
Ať žije la grande nation!
Je země naše místem starých sporů,
vás přicházíme žádat o podporu!

Je hlavní město v zemi české Praha,
kde český živel stále víc se vzmáhá.
V redakcích, v stínu starých kolosu
je primátorských sídlo lososů.
Však Germánstvo nás přece zatopí
bez sympatií celé Evropy.
Je láska k vlasti velkých činu zárod.
Sire, ó spaste honem český národ!
Nás uvádělo francouzské vše v žár,
ó veliké slovo: la gloire!
My k vám jsme přišli, což si zvláště cením,
let šedesáte před svým narozením,
poslušni autorových povelů.

(Diskretně:)

Panečku, já mám v kapse novelu!
Jeden muj známý, neunavně činný,
přeložil mi ji do frančiny.
Neřeknu, kdo čin spáchal rekovský —
— byl Jelínek to nebo Bačkovský? —
však potom pošel, šelma prohnaná,
než přeložit moh' ještě „Voldana“!
Kde otisk' bych ji? Zdaří se to kdysi?
Sire, přec máte styky s časopisy?!

(Hluk za scénou. Výstřely z děl. Bitva. Napoleon znepokojen marně snaží se vymknouti.)

Tož z toho Vaše veličenstvo uzná,
že váha celé věci vskutku hrůzná.
Chcem' v lásce věčně, vašnosti, vás chovat:
Což nechtěl byste dát se korunovat?
Korunu českou bez nároků za dík
nabízí Vám dnes nezrozený Hladík.
Kéž byste, pane, český národ zvedl!

Napoleon:
Hladíčku, vidíš, ty jsi dobrý kédl!

Cizinec:
Zmizí mlhy, nad námi jež visí,
Sire, máte styky s časopisy?

(Vřava válečná za scénou zvolna se blíží k scéně.)

Posel (vystrčí hlavu):
Hej, sire... inu, císaři... hej, pane!
Zdá se mi, že už táhnou Angličané!

Napoleon:
Odpusťte, páni, povinnost mne volá!

Druhý cizinec:
Já nejsem zvyklý konat něco z pola.
Už dávno mému příčilo se citu,

že nepěstíte žádnou humanitu.
Chci ideje vám svoje vyložiti.

Napoleon:
Promiňte, páni, moment, musím jíti!

(Bitva dostupuje vrcholu. Zdá se, že vojsko Napoleonovo couvá.)

Posel (vystrčí hlavu):
Hej, sire... nu, sire... račte jíti!
Mně zdá se, pane, že jsme vlastně biti!

(Napoleon chce odejíti; cizinec zastoupí mu cestu.)

Napoleon:
Jaké to nepříjemné intermezzo!

Cizinec:
Ujasnit sobě problém, to je něco!
Nač prolévat krev? Jaký strašný zvyk!
To praví Vám dnes Tomáš Masaryk.
Chci v pravou kolej dovésti Váš osud,
a proto jsem tu, nezrozený dosud.
Snad urážím Váš smysl historický:
přicházím prostě nevčas, jako vždycky.
Váš velký duch uvážiž na chvíli,
k jakovým koncům vede násilí.

Co dělat, díte? Cenu v sobě chová
jen humanitní snaha osvětová!
Pochyby vaše jistě zkonejší
přečtení „Naší krise nynější“.
Okamžik vhodný přišel právě dneska,
vyložit jaká myšlénka je česká.
Vše vyložím, důkladně, jak se patří.
A začnu předem již od českých bratří.
Ne chauvinismus, jenž se v mlze ztrácí,
my navázati chcem' na reformaci.
Též doporoučím péči ideální
studium mé „otázky sociální“...

Posel (opět vystrčí hlavu):
Hej... sire... nu, hej... sire... možná-li...
Mně zdá se, že jsme bitvu prohráli.

(Za scénou i přes scénu prchá armáda Napoleonova.)

Napoleon:
Ne, ztraceno nic není. To lid ví.
Já sám se musím vrhnout do bitvy.

(Cizinci drží Napoleona.)

Druhý:
Co Veličenstvo tedy udělá?

Prvý:
Kdy vytištěna bude novela?
Rač vyslechnout...

Druhý:

Mne dříve!

Prvý:

Neukvap se!

Druhý:
Násilí ustup!

Prvý:
Pomoz Čechám!

Napoleon:

Zab se!

Druhý cizinec:
Nic nezbývá, než ptát se: quis, quid, ubi?
Já pouze smím být v polemikách hrubý!

Napoleon:
Pusťte mne rychle... pusťte, pro peklo!

Posel (opět vystrčí hlavu):
Mně zdá se, sire, že vše uteklo.
Jen stará garda dodržela slovo,
v dějiny vpsala slovo Gambronnovo.
Chuděrky, padli v boji ubohém!
— Sire, Vás čeká kočár za rohem!

Napoleon:
Vše ztraceno. Toť látka pro tragika,
Hladíka nezbavit se, Masaryka!

Jaro 1903.

JEN JEDENKRÁT JSEM GIROVAL

Jen jedenkrát jsem giroval,
to svému kamarádu,
než Bůh mne málo miloval,
já tuším černou zradu.
Ó, jemine, ó, jemine,
žen věno, děti nevinné!
Jemine, lidé zlatí,
už jdou mne fendovati!

Jak nyní uzel gordický
já zdařile bych přesek'?
Já, v srdci osten tragický,
píšu sto humoresek.
Ó, jemine, ó, jemine,
kdo všechno na ně zahyne?
Jemine, lidé zlatí,
už jdou mne fendovati!

Sto humoresek nestačí.
Sem, sličná děvo, flašku.
Jde cesta skrze bodláčí,
já budu psáti frašku.
Ó, jemine, ó, jemine,
lze překonati Fastry? Ne?

Jemine, lidé zlatí,
už jdou mne fendovati!

Okraďte Jerusalem jen
a libo-li, Řím detto.
Než, je-li básník okraden,
publikum odnese to.
Ó, jemine, ó, jemine,
už vidím, že mne to nemine,
neb soucit málo platí,
když jdou nás fendovati!

1904.

JINÁ PÍSEŇ PRO MLÁDENCE A PANNY A JICH SRDCE

Slyš, národe, co těžko říc',
a pokřižuj se třikrát!
Karásek rytíř ze Lvovic
živé i mrtvé vykraď.

Slyš, národe, co hůře říc',
a zardi se jak růže!
Karásek, rytíř, kradl víc,
než v Čechách krást se může.

Na literárním nebi rád
by mih' se povětroněm.
Co bylo před ním, také krad',
však víc, co bylo po něm.

Kdo ještě váhá kameny
po zlotřilci tom vrci,
ať čte ten článek plamenný,
sensační zprávu v „Srdci".

Tam zvěst zní krutá, jaký žal,
a budí mnoho stenů.
Karásek, běda, plagoval
budoucí „Kantilénu".

Je český cirkl smutná věc.
Sem šibenice! provaz!
Však nejhnusnější z hnusu přec
vykrást, co psáno po vás!

Je český cirkl smutná věc,
a nelze kazit mládež.
Též Herben, takřka poctivec,
vzpomněl na „Nepokradeš“.

„Zvon“ zvoní teskně noc a den
o nejhříšnějším z lidí.
A ne už F. V. Krejčí jen,
též Lešehrad se stydí — —:

„Je hoden smrti tento muž.
S ním rychle k popravišti.
Když kradu, tedy kradu už
přítomné a ne příští.“

Duben 1904

MUDr...

Jít v chrámy krásy blaží srdce tolik,
a hledati, toť příznačný můj rys.
Nebožtík Byron, to byl alkoholik,
a Heine, chudák, ten měl syfilis.

O jiných bozích řekne leccos skeptik,
co jenom lékař správně ocení.
Bylť Dostojevský vlastně epileptik,
a to je celé jeho umění.

Což doklady se denně nenabízí?
Hranice stavět věc však prožluklá.
Uebermensch zjevný výtvor paralysy.
Kdy u Nietzschea ale propukla?

Kdo lépe zná, ten lépe cení potom.
Zkoumavě zrak svuj upře do výše.
A mezi znalci jeden hlas je o tom,
jaká že byla nemoc Ježíše.

Toť methoda, s níž velmi mnoho svedem',
a v posled se to čemus podobá.
Věc hlavní ptát se před lekturou předem:
V čem autorova leží choroba?

1904

RICHARD PRINN

Kdo krásným útokům zhoubu strojí?
Kdo jako skála v brance stojí?
Kdo na zem vrhá se, k nebesům lítá?
Kdo míče nejtěžší s bravurou chytá?
Richard Prinn.

Na hřišti v Ilfordu publikum tleská.
Zase klub domácí vyhrává dneska.
Nadarmo forwardi cizí v zlém vzteku
provádí řadami halfbacku, backu,
nadarmo kroutí a falšují rány,
vše chytá brankář nepřekonaný
Richard Prinn.

Richard Prinn jde po ulici. Všude
masy rozstoupí se jako moře rudé.
A otec oslovuje syna:
Vidíš Prinna?
Dobrý den bude dnes; práce se zdaří,
neboť jde okolo s úsměvem v tváři
Richard Prinn.

Ilfordu děvy sledují tajně
muže, jenž slyne v Anglii bájně.
Ilfordu děvy blouzní v noci skrytě:
Míti dítě,
jehož je otcem Richard Prinn!

Černý Jack, náš přítel silné whisky,
zlobíval kraj daleký a blízký:
— Nejlepší muž Britanie, který?
Gladstone, Chamberlain či Roseberry?
Nejlepší je z Britanie hochů
Richard Prinn.

Mac Gregorův synek padl v dálce,
zastřelen byl kdesi v burské válce.
Mac Gregor se klidně poodvrátí.
— Ať jen přijdou Buři s mužstvem hráti,
v jehož brance Richard Prinn.

Jaký osud naše barvy stihá?
Jaký mrak se na obzoru zdvihá?
Prinna není, annály, hle, pláčí.
Ušlápli mu hlavu v tuhém matchi.
Akcie klesají, podnik hoří,
klejí direktoři.
Hlahol zvonů s nejvyšších zní věží.
Na hřbitově v Blessy offside leží
Richard Prinn.

V Ilfordu smutno. Každý dech tají.
Mistrovství ligy klub dneska hájí.
Essexští útočí, divák ruce spíná.
Kde máme Prinna?
Vyběhl brankář — a míč míjí.

Dešť tragedií!
Kdo z nenadání
branku to brání?
Opustil svuj tichý hřbitov v Blessy
bojovat, pro svého — klubu dressy
famosní brankář, Richard Prinn.

1901—5.

TRAGICKÁ PÍSEŇ O ROMANOPISCI,

kterého, ač nevšední mravností oplýval, nicméně nikdo přečísti nemohl.

K božstvum měl respekt vždy povinný,
bál se zřít v tváři jich chmuru.
Tož volil pečlivě hrdiny,
očima kroutí vždy vzhůru. —

Bez vůle zločinné, nadání,
rek dlouhé debaty svádí,
dvacet let činí pokání
za jeden hřích mládí,

zlý jeden hříšek bezbožný.
Za jakou kaje se cenu?
Aby náš hrdina nemožný
nemožnou dostal ženu.

Hrdina beze vší úhony
za pravdou vydal se ranně.
Tož činil devótní poklony,
májové skýtal daně —,

Masarykovi kořil se,
i kdyby zahýkal: ia!
Z „Golgaty“ večer modlil se
jak redaktor „Krameria“. —

Šelma to nebyla čertovská,
daleký byl ho cynismus.
Tož věřil v budoucnost Rakouska
a hlásal austroslavismus.

Podiv i zášť svou, oboje,
autor splet' s úspěchem divným.
V šesti stech stránkách Tolstoje
učinil nezáživným.

A ideál se vydařil.
V šesti stech stránkách, věc jistá,
rámcový program zazářil
tak jako oko Krista.

Jarní květ jabloň střásala,
jím příliš obsypaná.
V nadšení ekstasi jásala
celičká lidová strana:

— Jaký to výkon! — Genius! —
Hřmí J. S., prapory, vlajte!
— Veliké dílo! — Velký kus! —
— Einer von unserer Leute! —

Ale co v záři měsíce
šeptají ústa zbožná?
— Z té knihy možno modlit se,
číst ji však není možná.

Ač nutno říci — Ovšem — Sic —
Leč číst? toť k zoufalosti!
Měl talentu mít autor víc
a trochu méně ctností —

Březen 1905.

PÍSEŇ RETROSPEKTIVNÍ

Miláčkem všech starých pánů
byla Zaza ze šantánu.
V prvém aktu, tralala,
svlékla se vám bez mála — —

Mladý pán*) to tenkrát viděl,
do duše se ihned styděl,
mravním rozhorlením jat
počal sobě stěžovat:

Že se všechno divně plete,
z kapličky že Variété,
kde je denně možno zřít,
jak se kazí bodrý lid —

Léta jdou, což může bolet.
Mladý pán už přišel do let.
Staré pány smetl čas.
Ale Zazu hrají zas. —

*) Byl to týž, co psal v tom čase:
počkej, čuně, budeš prase.
Kterýž věcí smutný běh
uznán všude po vlastech.

Léta jdou a vše se mění,
mizí mravní rozhořčení.
Jak pán mladý tenkrát psal:
Počkej, čuně, a tak dá! —

Červen 1905.

SLAVNOSTNÍ SCÉNA*)

Krajina za noci. Na nebi hvězdy. V pozadí domy a lokály se španělskými stěnami. Coriandolli. — Corso. Na scéně setkává se pí Ledyňská a Jeník s Lošanem.

Lošan:

Už z Variété, milostpaní?

Pí Ledyňská:

Je zavřeno a z nenadání.

Lošan (k Jeníkovi):

To moh' jsi tušit, milý hochu.
Na titul vzpomeň sobě trochu.

Jeník:

A kde jsi ty byl na zábavě?

Lošan:

Od slečny sestry kráčím právě.

Jeník:

Proč spěcháš tolik? Není dosud ráno!

*) Cf. Divadelní knihovna „Máje“, sv. 23.
(F. Šrámek, Červen. — J. E. Čeněk, Na cestu.

Pí Ledyňská:
Vždyť je vám přáno, je vám přáno.

Lošan:
Schází jí ostré koření.
Melancholické stvoření.
Vkus buržoasní koblihy.

Jeník:
Květ příliš bílý, hihihi!

Matka:
Soudíte přísně, rozmilý,
časem se, doufám, ostřílí.

Lošan:
Žár, který, Jendo, z tebe sálá,
snad pokroku ji zachová.
Už často mnoho udělala
hlav otevřených výchova.

Jeník (směje se):
To je, mami, něco pro tebe.
Naše stromy rostou do nebe.

Pí Ledyňská:
To, děti, už ta nová móda. —
Však Variété přece škoda. —

Smutek pro ně srdce tíží,
mraky táhnou oblohou.
Variété!

Jeník:

Kdos se blíží.

Lošan:

Nějací sem lidé jdou.

Vstupuje zástup studentů, dělníků, mužů i žen v různých krojích a různých zaměstnání.

Chor:

Spí buržoust. Noc vábí temným klínem.

Jiný sbor:

Jdem' do žití — sílení dobrým vínem! —

Chor:

Cesta naše k modré výši.

Jiný sbor:

Máte děti, zlou to tůru.

Chor:

Ach — jak jarem květy dýší.

Jiný sbor:

V hospodě jsou ještě vzhuru!

Chor:
Na krásné to blýská časy

Jiný sbor:
V mládeži to kvasí, kvasí.

Pí Ledyňská:
Kam že to kráčejí ti jonáci?

Jeník:
Za prací, mami, to jdou za prací.

Hlas lyrický:
Spějem bujarým letem
za modrým květem.

Radosti života (zpívají):
Co platen květ je modravý,
když člověk se naň vydáví?

Hlas lyrický:
Zavedem' rovnost, vytrhnem' dav z kalu,
zdoláme záhubnou moc kapitálu.

Radosti života:
Stát se to nikdy nemělo,
nás to pak velmi mrzelo.

Hlas lyrický:
Je červen, červen, až se hlava točí.
Proč omamují tolik žhavé oči?

Radosti života:

Nikdy a nikde, mé srdce.
My sejdeme se v klinice.

Pí Ledyňská:

Kam že jsi řekl, že ti hoši pílí?

Lošan (vpadá):

Za novými cíli, za novými cíli.

Jeník:

Celkem na tom málo záleží.
Chceš říc' cos o dnešní mládeži?

Bratrský ruch a život v davu. Lokály se španělskými stěnami suggerují revolucionářské záchvěvy. Coriandolli. Corso. Z nejbližších oken zní slova písně:

Z buržoásních chceme sfér ven.
Vždyť je červen, vždyť je červen.

Kdos vztyčil černý prapor s rudým nápisem: „Ať žije anarchie!“ u lokálu se španělskými stěnami. Nálada vzrůstá.

I. student:

Chci na Parnase pilnou značit včelu.

II student:

Sbratřit já dělnictvo chci strádající.

III student:
Já přírodu chci spoutat myslí bdící.

IV. student:
Já myslím, abychom šli do bordelu —

Pí Ledyňská:
Kam že jsi řekl, že ti hoši pílí?

Jeník:
Za novými cíli, za novými cíli.

Skalní vrabec (zpívá):
Za novým cílem touha míří.
Jdem skrze trní, bodláčí.
— Kéž k dávení mám hrdla čtyři.
Mně jedno, běda, nestačí!

Sbor:
Z buržoásních chceme sfér ven.
Vždyť je červen, vždyť je červen.

Mladý adept (vychází z lokálu):
A počala maškara,
zrovna podle Machara:
Tak on dosud neví, co je ženská?
Byla vám to holka sakramencká.

Jiný hlas (vpadá):

A měla choutky kankánské
a pila ráda šampaňské.

Jiný hlas:

Buď matka boží pomocná
ti v stavu přetěžkém.
Má milá, prý jsi nemocná.
Prý chodíš s outěžkem.
Chacha,
prý chodíš s outěžkem.

Jiný hlas:

Mateřství jen ženu světí,
národ potřebuje dětí.

Pí Ledyňská:

Kam že jsi řekl, že ti hoši pílí?

Jeník:

Za novými cíli, za novými cíli.

Hlas:

U Čemulpa, u Čemulpa,
kdo je s Rusy, ten je ťulpa.

Jiný:

Port Artur a Cušima,
cara špatně dojímá.

Jiný:
Dělej každý to, co umí.
Pojďte, bratři, házet pumy!

Skalní vrabec:
Stumpfsinn, Stumpfsinn, du meine Freud'.

Jiný:
Ježíšmarjá, policajt!

Jiný:
Plijem' na jich klad i zápor.

Jiný:
Zahoď, brachu, černý prapor — —

Scéna pustne, zmatený útěk, přichází

Policajt:
Ti měli tuze nahnáno.

(K pí Ledyňské):
Že, matko, je jim popřáno?! —

Květen—červen 1905.

PÍSEŇ NOVÉHO KURSU

V shroucené v prach se kácím pýše.
  Hřích odpusť, Kriste Ježíši!
Každý už dneska román píše:
  já pouze román nepíši.

S notesem tlustým po ulicích
  jde gymnasista okolo.
Ve volných svojích okamžicích,
  skizzuje román piccolo.

V svých něžných loktech román hýčká
  úrodná slečna Helena.
Románek píše prababička
  na svoje stará kolena.

V shroucené v prach se kácím pýše.
  Hřích odpusť, Kriste Ježíši!
Dneska už každý román píše:
  Já pouze román nepíši!

Té éry prorok netknut jedem,
  čas přesně sobě vyměří.
Román on píše před obědem
  a druhý píše k večeři.

Po nových dojmech vzor jsa honce
  — pastýři, pozor na ovce —

ten třetí píše v Unionce
  a čtvrtý zase v Tůmovce.

V shroucené v prach se kácím pýše.
  Hřích odpusť, Kriste Ježíši!
Dneska už každý román píše:
  Já pouze román nepíši!

Po vhodné látce shon je prudký
  a píše — v tom je zápletka! —
tercián román prostitutky,
  světice román baletka.

A čtenář ruku tiskne k čelu,
  přihlouple ústa otvírá:
Hle, tolik je tu spasitelů! —
  A prosa při tom umírá...

*

KANDIDATURA

Jsem to, co mužem z lidu slove.
K vám přicházím, ó, voličové,
jen já znám dobýt český stát.
Zásady nestojí mi v cestě,
mám zdravý orgán, pádné pěstě.
Jsem kandidát, jsem kandidát.

Kniha mne málo alteruje.
Žid od žida ji opisuje.
Je třeba, aby rozum vlád'.
Vím dobře, co je lidu zdrávo,
a jestli chcete státní právo,
jsem kandidát, váš kandidát.

Leč nemáte-li vlastní střechu,
a vaše vlast vám za macechu,
hlediska vaše uznám rád.
Věc lidová, vím, bere ztrátu
od vlasteneckých advokátů.
Jsem kandidát, váš kandidát.

Mám poctivost už takřka v kosti.
Pryč s nesváry, pří národností...
A zvláště štváči — sper je kat!
Za lepších dnů se kdysi dělo,
že Čech a Němec jedno tělo,
jsem kandidát, jsem kandidát —

Obilí musí stoupnout v ceně?
A mouka má zas platit méně?
Muž z lidu bude cestu znát.
Je třeba vybříst z naší bídy.
Je třeba hájit zájmy třídy.
Jsem kandidát, váš kandidát — —

Že změnily se vaše city?
Já myslím vždy dle majority.
Parlament rozbít třeba snad?
Zásady nestojí mi v cestě,
mám zdravý orgán, pádné pěstě.
Jsem kandidát, váš kandidát!

1899—1900.

PAN POSLANEC

I.

Kdo v prsa bil se, kdo veď vzdorné řeči?
Pan poslanec.
Kdo v ministerstvu viděl nebezpečí?
Pan poslanec.

Kdo uveď cifry, mluvil o hnilobě?
Pan poslanec.
Kdo čeliti chtěl persekucí zlobě?
Pan poslanec.

Na nejkrajnějším kdo stál vždycky křídle?
Pan poslanec.
Kdo děl: když není ručnic, tedy vidle?!
Pan poslanec.

II.

Kdo odvrátit chce prestiže teď ztrátu?
Pan poslanec.
Kdo o potřebách mluví nyní státu?
Pan poslanec.

Kdo odsuzuje ton teď příliš prudký?
Pan poslanec.
Kdo vyčkati chce ministerstva skutky?
Pan poslanec.

Kdo v státnickém si nyní křesle hoví?
Pan poslanec.
Kdo po políčku radí čekat nový?
Pan poslanec.

Kdo obstrukce teď vzdáti chce se plané?
Pan poslanec.
Kdo sekčním chefem prý se v brzku stane?
Pan poslanec.

III.

Na nejkrajnějším kdo zas stojí křídle?
Pan poslanec.
Kdo dí: když není ručnic, tedy vidle?
Pan poslanec.

Kdo v budoucnost už říše věřit přestal?
Pan poslanec.
Žel, třikrát žel, se sekčním chefem nestal
pan poslanec.

1905.

EPIGRAMY

Subjektivismus.

Ptá se čuně u koryta:
„Myslíš, že i osel lítá?"
„Kam pak ten by moh' se kasat,
privilejí je to prasat!
Nejkrásnější z našich vloh ta,"
spokojeně svině chrochtá.

„Otec Kondelík."

Národní se bytost vtělila,
výhoda v tom pro nás převeliká.
Němec Fausta má a Španěl Quijota,
a my máme otce Kondelíka.
Politika, umění, mrav, zvyk:
— Zatracený otec Kondelík! —

Hloupý Honza.

Šeltě Honza přes pole.
Dostal bití.
Zpíval: to je svévole.
Dostal bití.
Prošel tiše louku, bor.
Dostal bití.

V mlčení byl jeho vzdor.
Dostal bití.

Hloupý Honzo veselej' se toč!
Bit být musíš. Ať je aspoň proč.

K situaci — —

Co v „Deutschlandu" protestem Heine psal?
Hledejme v knize oné.
„Sie meüchelten Germania.
Sonne, du klagende Sonne!"

Co poeta dnešní, poeta náš
své vlasti k potěše zpívá?
— — Já vzdálen teprve cítil jsem
puch Augiášova chlíva! —

Povzdech.

Devadesátých let generace
daleko to nepřivedla věru.
Příčina? Lze vyjádřit to krátce:
Více ducha nežli charakteru.

Nová roste generace denně.
Není, proč by jasnily se líce.
Ducha, žel Bůh, při ní ještě méně,
charakteru není ale více.

1899—1905.

SONET APOSTROFA

Tak bude, poeto; kterási duše řídká,
jichž dosud něco po vlasti,
učiní nález; tvoje čtyřicítka,
jíž nelze propásti.

Pak přijde vše, po čem se lidé fantí,
ty trety tolik blažící;
přípisy, přednášky, studie, gratulanti.
A běháš ulicí.

A život jde zas v starých variacích.
Rád cosi zřel bych, poeto, v tvých zracích.
Ulicí běháš — dokonce i rád?

Sen zřel bych rád, jejž míval jsem v dny
šera:
Nad trpaslíky postať Gullivera,
jenž spoután, ale nezajat.

1904, jaro.

BALADA

Noc bílá je... a měsíc sní
nad horami a plání
sen bizarní, sen groteskní
o velkém milování.

Na stromech, jež jsou bezlisté,
slyš hovor povědomý.
— Máte mne ráda? — Zajisté! —
A dále šumí stromy.

Fragmenty sluch tvůj zachytí
a laskání a smíchy.
— Jste hotov pro mne umříti? —
— A zvlášť pro vaše hříchy! —

Tón nepřipouští pochyby,
tón lehký, vyzývavý.
A graciésní pohyby!
A svůdný ten sklon hlavy!

Noc celou v tiché pohoří
zní lásky plná slova.
Noc celou spolu hovoří
strašidla rokoková.

— Oh, moře vody blankytné,
jak neutonout —? — Díky!! —

Však sotva ráno zasvitne,
jdou lidé do fabriky.

Mdle oči hledí do rána.
Žáry ty dávno stydly.
Strašidla náhle zlekána,
prchají před strašidly.

*

BÁSNÍKŮM, JATÝM TOUHOU ROMANTICKOU...

Básníkům, jatým touhou romantickou,
opilým vášní lichotivých žen,
bolest bych přál: tož hlubokou a lidskou
jedenkrát jen!

By jejich okna záře večerní
ponuře náhle zkrvavila,
ilustrovala bídu dní;
na poplach zvonů nesměrnost by bila;
nejistý by je fascinoval strach,
jenž v očích bližních po úkladech slídí.
Bázlivým krokem, jímž se plíží vrah,
by vešla v srdce všechna bída lidí —
By bez ilusí, zabarvení všech
den od východu zřeli do západu,
by pocítili v těžkých záchvěvech
každičkou svoji netrestanou zradu.
Shýbnutí, lži a skutky nečestné
by přesnou formu existence měly,
a v symfonii vážné, bolestné
před prahem jejich burácely.

Vše, co lze sebrat cestou nazpátky,
by chladilo, až zamrazilo,

by strnuly jich sladké pohádky,
jim na posměch by bylo vlastní dílo.
By protřeli zrak: jaký divný sen!
My malí tak před dobou gigantickou!

Jedenkrát jen
bolest bych přál: tož hlubokou a lidskou!

*

MELANCHOLIE

Ten autor býval průvodčím
sentimentálních let.
On se staženým obočím
své milé levity čet'.
Působil efekt veliký
v publiku tento zjev.
Jízlivé, přísné slabiky,
a z každé tekla krev.

Své milé nečte už levity
nadaný autor ten.
Úsilně věší Kvirity
dnes, zítra, každý den.
Slabiky staré zůstaly,
jsou stejné docela.
— Nebouří, nevzruší, nepálí!
Kam krev ta zmizela?

*

MOTIV HISTORICKÝ

(H. Heine)

Nad faktem brutálním bídy lidské
horší se dušičky estetické.
Ušlechtilejší deptány city
s plebejskou příchutí vulgarity
neurvalostmi tolika let.

Měli jsme mystiku, jak vubec ví se,
měli jsme bledého Novalise.
Měli jsme velduchy, hledící s výší,
jak nízcí přece ti, kdož pro den píší,
ti neurvalci tolika let.

Nahoře, v oblacích, kde slunce kvete,
díval se nedojat Olympan Goethe.
Proto se esteti Goethovi koří,
proto jej citují profesoři,
ne neurvalce tolika let.

Měli jsme svoje Schlegly a Tiecky,
měli jsme modrý květ romantiky.
Plebejský cynism nízkostem hoví,
Německo vydráždil sprostými slovy,
neurvalostmi tolika let.

Grimasu na tváři, protivnou masku,
lhal záští chvílemi, časem lhal lásku.
Plebejský cynism řád všechen zvrátí —
na štěstí jsou tu aristokrati,
aristokrati tolika let.

Tajný ten závistník — pravím to v bolu —
ubíjel Platena i švábskou školu.
Z těch, kteří se vším si frivolně hrají,
estetickému se posmíval čaji,
ten neurvalec tolika let!

Bil se a bouřil za reálné věci —
toť žabí perspektiva přeci!
Sen jiný, bizarní v duši kdes rosť mi,
nad staletími, nad věčnostmi,
nad neurvalci tolika let!

Bůh trestá, bohudík; třebať je díků!
Nechte nám, pro boha, estetiku!
Knížátka chápou, Německo ztichá,
rohožka hrobkou je, vysýchá mícha
neurvalci tolika let —

Září 1903.

JEDNOMU Z MNOHÝCH

V triumfu pyšném rozespalým městem
vy jdete, cynik, chladný ku všemu.
A s ješitným a ironickým gestem
parodujete starou Bohému.

Radosti galské reflex ve vás není,
opilost mládí ani horečná.
Střízlivý jdete, klidný, bez nadšení
efemerida, jdete do věčna.

Bez vášně jdete, plagiátor ducha,
ve vypůjčené dekoraci té.
I vaše neřest chladna je a suchá,
a hlucha slova, která mluvíte.

A slyším-li vás, to jsou dojmy moje
nad cynismem, nad vtipy, bonmoty:
zlý dojem je to neživého stroje,
matematické, strašné jistoty.

Slov akcent, vtipy, ironie vaše,
nuance její, slovní obraty,
vzpomínku zašla budí ve mně plaše:
Což týž to smích je, smích ten proklatý,

s nímž šel jsem kdysi rozespalým městem
bez lásky k lidem, chladný ku všemu.

— — A s ješitným a ironickým gestem
parodoval jsem starou Bohému?!

Či nebyla to pouze maska bolná
té lásky, jež se sama vyhostí?
— Počínám ve Vás nenávidět zvolna
prokletý paskvil vlastní mladosti!

*

EPIGRAM
NA CITÁT Z PUŠKINA

Na něžné květy často medvědi
v legendách starých kladli svoji tlapu.
Žvanílek dneska občas k tobě dí
s opičím gestem: Pane, já vás chápu.

Líp sémě své bys sil pak na skálu
do země hluché, necitelné, tuhé.
„Soud hlupcu uslyšíš....“ I hlupců pochvalu!
A myslím vždy, že horší je to druhé.

*

V TĚCH VERŠÍCH PARFUM...

V těch verších parfum ležel zakletý.
Jej necítil jsem tehdy před léty.

Dny přešly přes ně... a dny byly klam.
Poklony... výsměch... já si vzpomínám!

A teď ty verše vydaly svůj dech...
dráždivě voní... bouří po letech...

Vzduch krve, hořkost, zloba churavá
v románu trpkém zase povstává,

má určitost svou, která zaleká,
a přesný akcent bídy člověka.

Po letech vzbouří krev mou sloka klatá.
Ano; toť vůně; ale jedovatá.

*

PÍSEŇ
SENTIMENTÁLNÍ MAŠKARY

Před chvílí pěl jsem: trarará
a nyní jdu jak němý.
Já jsem ta veselá maškara!
Dnes zima je mi.

Hluk víří kolem promenád,
jde zima, jaro, léto.
Slyšíš-li cosi zasténat,
chvíle je to.

O sladké, žhavé závrati
povídky zbyly kusé.
— Maškaro, chceš se ohřáti? —
— Nemohu se! —

Hluk stále vzrůstá mumraje.
Přípitky: zátky letí.
— Maškaro, tebe třeba je! —
Neviděti!

Spálená křídla Ikara
o lásce káží k zemi.
Jsem jinak veselá maškara.
Dnes zima je mi.

*

DOPIS

My měli rádi osud, člověka,
my měli rádi nové, neznámé.
Pak jakás mlha přišla z daleka.
Ta mlha studí. A my zmlkáme.

Svět neztrácí nic těmi podzimy.
Vše vyrovná se, vše se uhájí.
A co v dnech zašlých kdys jsme řekli my,
to jiní za nás nyní říkají — —

Srdce jich plné. Srdce přetéká.
Co počít s ním, my dobře nevíme.
My měli rádi osud, člověka
Dnes mlčíme, dnes mlčíme.

*

POSLEDNÍ, DÍTĚ MÉ, PÍŠU TI LIST

R. Pokorný.

Verš prvý, hochu můj, kmitl se hlavou.
Péro jej zachytlo! Jak pěkně zní.
Přítel tvůj odhad' v něm jiskřičku pravou:
Vloha je odkryta. Kam nyní s ní?
Verše tě vzrušily, verše tě spily.
Úspěchem úžasným náhle jsi jist.
– Býval's tak srdečný, býval's tak milý.
Poslední, dítě mé, píšu ti list.

Bludičky z daleka vábí a šálí;
podivný vyrůstá v srdci tvém cit.
Ty jsi tak veliký, svět je tak malý!
Ty jsi tak záhadný, ty jsi tak skryt!
Verš tobě bizarní v hlavě dnes hučí — —
Bylo by krásné tak v knize si číst —
„Nade dnem banálním zjitřený žlučí" — —
Poslední, dítě mé, píšu ti list.

S gestem jdeš znaveným: lidé jsou hloupí,
hloupý je život a hloupý je sen.
Vlast tvoje pole je zhnojené troupy.
Talentu tvého svit září tu jen.

Loreley láká tě pohádky rýnské?
Na to vše postačí kupletu hvizd.
— — Jak je to pitomé, jak je to svinské!
Poslední, dítě mé, píšu ti list.

Půvabná minulost za tebou leží,
nejistá přítomnost víže tvůj krok.
Nejistou budoucnost čaroděj střeží.
Kterak tě ochudil poslední rok!
Fantasmat rej v hlavě neukrocený.
Chiméru vlečeš ty nudou všech míst.
Úspěchy! Poklony! Ovace! Ceny!
Poslední, dítě mé, píšu ti list.

Jen v prvých číslech když tisknou tě listy.
Na to už nemyslíš, máš-li co říc'?
Jaké to úspěchy karieristy!
Neseš se, velebné, nadutě nic...
Klid práce? Rozptýlen nevolky volky
vzpomeneš na čas, kdy býval jsi čist.
Kavárny. Pletichy. Klepy. A spolky.
Poslední, dítě mé, píšu ti list.

Po skrytých pohnutkách zrak tvuj teď slídí.
Kramářský obraz tvuj, kramářský vkus.
Nevěříš v principy, nevěříš v lidi.
Modní jsi, ubohý! Poslední z hrůz!

Kterak jsi ochuzen! Máš jen svou pýchu!
Máš přízeň ničemu! Byl bys ji snes'?
Umění! Viď, je to slovíčko k smíchu!
Posledně, dítě mé, psal jsem ti dnes!

Listopad 1902.

ONĚGIN ČILI ZÁVORKOVĚJŠÍ
BALADA.

I.

Luh Rusie se zazelenal pestrý,
(sloh prostý není ještě pohana!).
Po boku svojí Gartenlaubesestry
(tvrdí tak Puškin) žila Taťana.

Dík ochotnému odúmrtí strýce
(je slušno znáti svoje úkoly!)
stal Oněgin se (blaseován sice)
nad statkem pánem, ba i nad poli.

Sousedem jeho občan stal se Lenský,
(hrál okresního roli básníka),
tak říkajíc duch byl to Göttingenský.
(U nás by ctil Tomáše Garrika!)

Že setkali se za saisony letní,
nad tím ni skeptik příliš nedumá
(— já nechci býti příliš indiskretní
a nevím, pokud Puškin pravdu má).

Luh Rusie se zazelenal pestrý,
(sloh prostý není ještě pohana!),
Lenský se chytil Gartenlaubesestry,
pro Oněgina vzplála Taťana.

(Zde duší táhne melodie snivá —
ó kouzlo něhy, plné nádhery!
— můj přítel ji do omrzení zpívá:
je z Čajkovského krásné opery!)

Taťana psala Oněginu psaní,
(ta scéna s chuvou slečny rozpláče),
horoucí tužby, čisté milování
(pro děti psát to nelze jináče!).

Chůva to psaní Oněginu nesla
(poštovní tehdy vázla doprava!),
zív' Oněgin jen mrzut: „N'est-ce que cela?"
a odmítl ji (tak se říkává).

Zbožňovalť v mládí mnohou krásnou nožku,
a mnohou Fryné srdce nadšeno.
Jak ruina on připadal si trošku
(snad myslil ale hlavně na věno!).

Byl fascinován jiným zjevem dévím,
jejž obeplouvá dravost žraloků?
(Jak ti sem přišli, určitě sic nevím,
však moje báseň roste o sloku).

Taťaně v srdci hlodá bolest věčná
a ponuré se staly případy:
Flirt Oněginuv (Gartenlaubeslečna!),
pan Lenský žárlí v stylu ballady!

Zde došlo, tuším, k nepříjemné scéně.
(Cituji stále pouze Puškina.)
Vyzývá Lenský soka rozhořčeně
(příčina byla vlastně nevinná).

Souboj měl průběh nepříjemný dosti
(litovat toho ovšem dlužno je):
pan Lenský zhynul shodou okolností
(dej jemu Pán Buh v hrobě pokoje!)

Oněgin ovšem z dohledu pak zmizel.
Šel život luhem Rusie dál tich'...
(Já pečovat měl znamenitou svízel
o dekoraci srdcí zlomených...)

II.

Oněgin dále obligátně bledl
(v tom tušil ovšem pravou noblesu).
S Taťanou osud po letech ho svedl
ve hlavním městě, někde na plesu.

To děvče snivé, dobré, roztoužené
šlo přesnou cestou čestných našich dcer.
Choť knížecí — zda ona zapomene?
To není v slohu balladických sfer.

Se spleenem v srdci, bledý obligátně,
stál Oněgin, chuť neměl do tance.
Zřel Taťanu tu (vypovím vše chvatně),
po boku španělského vyslance.

V tom ovzduší ho mocně láska jala
(sám kníže choť je spolu představí!).
Ve starém stylu touha jeho vzplála
(bleď při tom víc, jsa stále dumavý).

Na konec k Taťaně vnik' do komnaty
(odvážným pouze přeje Štěstěna!),
našel ji v slzách, nadějí zas jatý,
žel, její ctnost je příliš kamenná.

Pohnutím (ovšem) hlas jí málem uvíz'
(ta situace vždycky bolestnou):
„Já milovala a já miluji vás,
zůstanu ale ženou počestnou!“

Kdo chce ať věří, Puškin to tak říká
(jediný pramen historie té).
A do komnaty seriósně vniká
nenový effekt zjevu knížete.

V příběhu onom napsáno je takto
(rek obligátně dále bledne ti!),
já řek' bych o tom: dolus inest facto —
balladu kdybych nepsal pro děti!

DIDAKTIKA

Jestli květ ti štěstí povaď,
jestli mraky kol a kol,
jestli papír popisovat
postavíš si za úkol,

i v té bídě, zřejmé jasně,
kyne možnost ta a ta:
Piš si román, piš si básně —
ale nepiš dramata!

Odmítnutí není všecko,
co se může zlého stát.
Hůře bývá, milé děcko,
jestli zkusí tebe hrát.

Slávy mohutnými doušky
po chuti se můžeš spít.
Ale potom přijdou zkoušky.
Čerta! To tvůj kus má být?!

Smutek náhle v tvojí líci,
v srdce tvoje padá žal.
Slyšíš, co jsi nechtěl říci,
vidíš, co jsi nenapsal.

S úlohou si práce nedá
herec — je to pro jednou!

z budky hledí napověda
s ironií nezbednou.

Konejší, když stav tvuj shlédnou,
znalci, jichž jest jasný vkus.
„Před patnácti lety jednou
byl tu ještě horší kus.“

Kde jsou klidu chvíle zašlé?
Den hrůz přišel, běda ti!
Obecenstvo kašle, kašle,
neustává kašlati.

Hlediště se divně zvlní.
Nikdo soud svůj netají.
Chechtají se duchaplní,
flegmatičtí zívají — —

Každý vidí pouze chyby,
slyšíš říznou kritiku,
vidíš úsměv škodolibý
milých soudramatiků.

Nestrhnou ni kruté vraždy,
nuda letí vesmírem.
Vůči tobě divák každý
připadá si Shakespearem.

Úkradmo se plížíš domů,
slyšíš smích v snech nanovo.

Na tvém čele, u sta hromů,
znamení je Kainovo!

Mnoho trpkých okamžiků
pýcha tvoje ucítí.
Domovník čte Politiku
a ví, co si mysliti.

V bureau také nejsi jistý,
Damoklův meč hrozí ti.
Národní chéf četl Listy
a ví, co si mysliti.

Před služkou též nemáš klidu,
nutno tvář svou zakrýti.
Neboť četla Právo Lidu
a ví, co si mysliti

A kdyby ses skryl snad radši
tam, kde nad vše temněji,
mezi lháři, utrhači,
defraudanty, zloději,

i ten kout je příliš světlý,
ni tam nelze pobýti:
neboť jistě „Čas“ už četli,
vědí, co si mysliti.

Pročež, synu, pravím jasně,
a ty poslyš slova ta:

Piš si román, piš si básně,
ale nepiš dramata!

Ušetříš si mnohou psinu,
poslechneš-li mojích vět.
Já už třikrát propad', synu:
musím tomu rozumět!

KAPITOLY
Z KONKRÉTNÍ LOGIKY

Zvony pamatují, ale lidé ne –
— z Týna hučí denně nad náměstím tím:
prokleta buď Vídeň, proklet budiž Řím.
J. S. Machar, Besedy Času, r. X. č. 13.

Bum! taratra, činči, činči,
puma letí do vzduchu.
Vaše jasnost, co to řinčí,
už je díra v kožuchu!
Karel Horký, Besedy Času, r. X., č. 13.

I.

Básník má své právo. Bouří veršem svým:
Prokleta buď Vídeň, proklet budiž Řím.

S politikou jinak. Jiný její vkus.
Do Vídně jít nutno. Austroslavismus.

II.

Básník má své právo. Protivný typ tvora
reptá — — Bílá Hora — — cítí: Bílá Hora.

S politikou jinak. Dobrý lide, slyš:
Staré pergameny sežrala nám myš.

III.

Básník má své právo. Pochyby ho dusí:
Kam se řítí trojka Gogolovy Rusi?

S politikou jinak. Vše se muže stát.
Díky bohu, tedy nový atentát.

IV.

Myšlenka je volna. Škoda o tom slov.
Mimo církve bude státi filosof.

S politikou jinak. Na rozcestí stuj:
Protestanté, žurnál abonujte svuj!

V.

Filosof si myje čisté svoje ruce:
reakcí je v posled každá revoluce.

S politikou jinak. Puma, špásu kus.
Jenom revoluce muže spasit Rus!

VI.

Filosof jde s výší v svět náš úzký, podlý.
Řezat, řezat, řezat: Jdeme kácet modly.

Může být i jinak. – V poplach zní teď zvon.
Nekácejte modlu, je-li modla on!

VII.

Ruku v ruce pujdou, jak už starým zvykem,
básník s filosofem jako s politikem.

Sedne vrabec k vrabci, takto štěbetá:
Jaké je to lumen, ten náš poeta!

Sedne vrána k vráně, vydá divný křik:
Jaký je to chytrák, ten náš politik!

Sedne básník, píše, nenalézá slov.
Jaký je to mudrc, ten náš filosof...

Tak jdou, ruku v ruce. A clown zvonky řinčí:
Jak jsme všichni hezcí, bumtarara, činči!

Květen 1905.

REPLIKOU

Prof. T. G. Masarykovi.

Má kniha* špatna. Zjev to běžný dost.
Zbraň neporaní, hrot-li papírový.
Soudíte. Dílo. Moji osobnost.
Proč nervosně tak? Proč tak mnoho slovy?

Muž s mužem v seč jde. Chcete stíny bít?
Můj sofisto, proč krev se tolik pění?
Je-li jen pouhé schema Hackenschmid –
proč bráníte se někomu, kdo není?

Zlo nespácháno. Vše je pouhý tlach.
Nebylo viny, nebylo tu škůdce.
Nezabit nikdo. Vy jste nebyl vrah.
Proč myjete se, jsou-li čisté ruce?

Červenec 1905

*) „Konec Hackenschmidův", o němž otiskl v r. 1905 prof. M. několik feuilletonů v „Čase". *V. D.*

INTERMEZZO

NOČNÍ ELEGIE.

Zněl vánku teskný dech a mírný šelest stromu,
po stráni letenské já ubíral se domu.
Noc byla měsíčná a nikdo nešel tady;
a stromů vinil stín mne z podlosti a zrady.

A stesk mne přepadl, jenž vůbec nemá jména.
Má hlava vznícená a grogem rozpálená
tiše se sklonila... a s pomalého svahu
v té noci podzimní já dýchat slyšel Prahu.

Hlas dálné krajiny ve stafáži té cizí
zas ke mně promluvil... hlas, který zmlká, mizí..
hlas, který otráven je dávno zašlým časem.
A já byl zalekán a strnulý tím hlasem.

— „Z té teskné roviny, kde volně teče Labe,
kult nekonečna vyrost' v duši slabé;
pro efekt jeden hmoždil jsi se hloupý:
nádherná budova a filigránské sloupy!

Byl's dítě dumavé a plné víry prosté,
byl's dítě neblahé, jež stranou od všech roste,
byl's dítě bojácné, jež časem příliš snilo.
Ó, dítě Polabí, co z tvojí vlohy zbylo?

Tvé oči zrosila dřív než tvá bída lidí.
Byl's z oněch hřešících, již hřích svuj nenávidí,
k pokání hotový, ochotný dobrým býti,
Hledící k azuru, jenž nemoh' nasytiti!

Na nízké lavice si vzpomeň rodné školy,
na hlavu hošíka skloněnou nad úkoly,
na chuzi po mezích, když soumrak časem přišel,
na šelest strašidel, jež za keři jsi slyšel!

Na duši oddanou, s níž k zpovědi šel's prvé,
na prudké záchvaty své mladé, horké krve,
na dávnou dychtivost, s níž ssál jsi všecko v sebe,
hřích, dobro, velikost, a velký pathos nebe!

Až k slzám hnula tě ta historie stará,
naivně oplakal's padlého Otakara,
z falešných fabulí jsi cítil vanout temně
ponurou předtuchu o zašlé slávě země...

Jsou hory k severu, jichž výše výtku chová.
Ty prošel's ulici blízkého Liběchova.
Zde cizí rasy vpád jsi cítil náhle cele
před sochou banální Císaře Němčitele.

O, dítě Polabí, zda blouznivost se vrací,
s ní šel jsi rozechvěn po tiché navigaci?
Po břehu Sidónky, jak šel jsi tenkrát měkký
a stromy viděl rust tam ve hladině řeky?

— A nyní loutkou jsi, jež má tři, čtyři gesta
a svojím posměchem ty ještě chudší trestá.
Ta gesta přispějí — ač jinak jsi vždy suššší —
k zábavě kaváren a papírových duší —

Vždy někdo najde se, kdo mocným hlasem hýká,
punc dá ti ochotně vtipného satyrika
k zábavě kaváren a papírových duší.
— Ó, dítě Polabí, proč den jsi ke dni suššší?

Vím, modní idiot ti jistě potlesk dodá,
že občas baví to a že to nyní móda;
neděsí časem tě ta smečka příliš vděčná?
V duši ti kdysi kult rostl nekonečna!

Kde velké koncepce, kdes starou nechal víru?
A slyšíš ještě hlas mluviti všehomíru?
Znáš lidských srdcí tep a oči extatické?
A teskný labyrint ubohé duše lidské?

A hledíš bez citu, jak život dále plyne.
Kdos hladem umírá a někdo v dolech hyne.
Kdos klesá pomalu a vrávorá tu tmami
a mizí pojednou mu půda pod nohami.

Jsou hory k severu, jichž výš výčitku chová.
A cizí rasy proud do břehu bije znova.
Kus za kusem tu rve; ty hledíš na to zchladlý,
čteš klidně v žurnálech: hle, Kateřinky padly!

Se svojím talentem, jenž snad se v tobě kryje,
čím přispěl's k zmocnění národní energie?!
Nad Prahou usnuvší jdeš s nerušeným klidem:
rci, dítě Polabí, čím přispělo jsi lidem?

En passant otrávil jsi mnohou dobrou bytost.
Snad nuda byla to a snad jen příležitost.
A jestli vzpomeneš, teď úzko ti je z toho.
Tak málo dobrého a špatného tak mnoho!

Já nevím, je-li čas, a mužeš-li se vzchopit...
Slyš bouři z severu, slyš barbarských tep kopyt,
slyš posměch cynický, jenž políčkem je ránu,
slyš žvásty ničemu a tlachy šarlatánu!

Je chvíle poslední... a snad i ta už přešla.
Bez tepla, bez vznětu jde generace sešlá.
Probuď se, mužeš-li: ty zabloudil jsi v hvozdě.
Probuď se, mužeš-li: však běda, je-li pozdě! —"

Zněl vánku teskný dech a mírný šelest stromu,
po stráni letenské já ubíral se domu.
Noc byla měsíčná a nikdo nešel tudy;
mně bylo, na rakev jak padaly by hrudy...

Hlas dálné krajiny ve stafáži té cizí
zas ve mně vyvolal shluk hořkých, těžkých krisí,
hlas, který otráven byl dávno zašlým časem.
A já byl promrazen a ztrnulý tím hlasem.

1901

TOMU, JENŽ MNE NAZVAL THERSITEM

. . . však ženeme jak Titani
na Olymp starých bohů.

J. S. Machar.

1.

Vám, jenž jste Titanem, já, který Titan nejsem,
jenž budí děs.
Vám, Achille, jenž bil se se Zákrejsem,
já — Thersites,

ze svojí temnoty do pyšných Vašich výší
dím slova prokletá,
a z příkrých propastí já příkré verše píši,
básníku poeta!

2.

V dnech tesklivých, kdy těžko věřit ránu,
být něčím jist,
vy, genie, jste sedal ku pianu
hrát nenávist . . .

vy, pyšný virtuos, jste nesl hrdě čelo,
jež lásku necítí.
Umění Vaše tvořit neumělo,
jen mučiti!

Váš vtip, Váš duch, Váš talent literáta
skončily v sottise.
Nic smutnějšího nežli dary fata,
jež v defekt zvrhly se!

Jak stará koketa, jež neváb, jen nudí,
Vy končíte;
jak stará koketa, jež soucit už jen budí
a cítíte:

Trofeje Vaše vyprchaly chudé,
jak vítr vál.
Vám obdiv hrůzy marastické zbude,
jíž jste se bál.

3.

Noc temná kolem mne. K té nedosáhnu výši.
Hlas zvedám dnes,
k vám, Achille té války žabomyší,
já Thersites.

Vy ku stavbě jste ruky nepřiložil,
jen k rozvratu.
Na mořské pláni v chlubné pose ožil
duch pirátů.

Čas tragický. Červánky vzkvetou rudě.
Vy dalek života,
na nešpanělské oživil jste půdě
tradice Quijota.

Bijete s mlýny dál se s tlupou věrnou,
jež fikcí rozňata.
Nad komedií lkáte malichernou;
oh, moje Golgatha!

Váš neklid štve Vás stále dál a dále
za mráčky, oblaky.
— Jdu, pozdní poutník, ač vědom síly malé,
plašiti přízraky!

4.

Neb, pane, ve Vás duch že starý ožil
barbarských sekt,
na místo srdce ve verš že jste vložil
drobounký intelekt — —

v dnech truchlých že svou ješitnost jste křičel,
        jsa hluch a slep,
z Vašeho díla vždycky že jen syčel
        jízlivý škleb,

za Vámi jdu: do pyšných vniknu tvrzí,
        brány se vylomí.
Váš Thersites, jdu ohyzdný a drzý,
        jak svědomí.

5.

Noc temná kolem mne. Vás Olympu svit schová.
        I v tom je děs.
Jsem smrti memento; dím dnes k vám vážná slova,
        já, Thersites.

Jsou chvíle osudné, kdy pyšný poseur cítí
        pod skepse dotekem:
Titanem nebyl jste, Titanem nemoh' býti.
        — Ó, buďte člověkem!

Duch chmurný, nečistý, Vy kamsi v temno jdete
        svým záštím štván.
Egypt jste opustil, však, myslím, nenajdete
        svou zemi Kanaan.

Jsou chvíle osudné, kdy pochyby se vznítí.
Vidíte v mžik:
Na troše papíru jste založil své žití,
na troše polemik.

Noc přijde bezesná. Vás míjí spánek klidný.
Zjev plný tragiky:
Noc přijde bezesná. Vy věda, jak jste bídný,
díte: Jsem veliký.

A ráno zášť Vás v dál zas bude štváti.
Bled jdete k posám svým.
Já, Thersites, bych moh' Vás litovati,
— nebýti svědomím!

Květen — červen 1902.

II.

TO JARO TESKLIVÉ...

To jaro tesklivé jak dlouhá nemoc bylo,
jak tichá výčitka mne stále bodalo.
To jaro tesklivé mne ssálo, vysílilo
a slunce — pod mrakem — to ani nevzplálo.

Zlý reflex jeho dnu mne neustále dusí
dnes, kdy žár léta jinde vzplápolal.
Na sebe pro hřích jara žaluji si
— dřív, než by jiný na mne žaloval.

*

ZÁHONY ZDOBNÉ, KORIEKTNÍ . . .

Záhony zdobné, korektní,
korektně kvete květ a svadá.
Korektně mráčky jdou a sní,
korektní celá promenáda.
Úsměv je plachý, zaleklý.
Nad hlavou stála jakás tíž.
Radosti kamsi utekly.
— — Svým mládím ty se procházíš!

Jakoby ruka mrazivá
ti stále bezprostřednost brala.
Duše se učí snaživá,
jak bytí své by maskovala.
Slov vlastních zaráží tě zvuk.
Ozvěna paroduje, slyš!
Cit každý labyrintem muk.
— — Svým mládím ty se procházíš!

Ten chlad, ta ozvěna, ten mrak,
prokletí vlastní minulosti!
Ty činíš dobré — s bázní však!
Ty činíš zlé — a bez radosti!
Záhony zdobné, korektní.
Korektně kvete květ a svadá.
Korektně vážné stromyční.
A zničí tě ta promenáda!

FIGURKY STOJÍ.

Figurky stojí rok co rok,
figurky pestré, laškující.
Je marno hráti na útok,
je marno hráti na posici.
Tys nebyl zcela prostý vloh!
Kdo ví? Kdo ví? Jen klidným býti!
I královny jsi dobýt moh'.
— Jen šachmat, šachmat nehroziti!

Snad i to stačit mohlo by,
mít nezkušených hráčů zápal.
Tlak příští hrozby nezlobí.
Je příliš naivní hráč, by chápal.
Tah před matem zří výhru hoch.
Nač padesát dál tahů zříti?
Hle, královny on dobýt moh'.
— Jen šachmat, šachmat nehroziti!

Snad chtěl bys teskný, ztrnulý,
brát nazpět partie své tahy.
Tkví pevně písmo regulí.
Proč vůbec počal's hrát, můj drahý?
Figurky černé hrozí ti.
Figurky černé laškují ti.
— Moh' královny jsi dobýti!
— Jen šachmat, šachmat nehroziti!

STARÝ DOJEM.

Tak údolí to leží v mlze ranní.
Má svůdnou něhu roztoužených žen.
Jsou stezky v rose, hledím výše k stráni.
Hůl v ruce mám — jsem k cestě připraven.
Za mnou je domov, láska, víra, klid.
Jsem na odchodu. Už se nevrátit!

Jsem Adam. Adam po vyhnání z ráje.
Už smutný nejsem. Jsem jen rozechvěn.
Na mojí tváři lehký úsměv hraje.
Jsem hotov bít se, vítám bitvy den.
Buď zdráva, cesto! K předu jít se sluší.
Jen zdravé tělo nyní k zdravé duši!

... Za výší tou, co vše mi dálka chová!
Za malé ztráty velká náhrada.
Jsou dvojsmyslná, čarodějná slova,
že cárství celé prý mně připadá.
Za mnou je domov ... láska, víra, klid.
Jsem na pochodu. Už se nevrátit.

*

TŘI ŘADY OKEN . . .

Tři řady oken ponuře
ven dívají se do ulice.
V zdí monotonní kontuře
tušiti dá se nemocnice.
Svou vůní z dálky ovane tě
a jsi-li zdráv a mladý,
nepůjdou s tebou nikdy v světě,
tři smutných oken řady.

Portýři líně hovoří.
Já tuším choré, kterak leží bledí,
znak smrti, který znetvoří
oči, jež kamsi do záhrobí hledí.
A z omámení vyrušen
mám dojem zrady.
Do nitra civí celý den
tři smutné oken řady.

Umírá někdo, někdo nehyne.
Pošimrá nemoc, někdy škrtí.
Však ani čelo jediné
bez stigma neodejde smrti.
Bylo to tak: já mezi květy šel
a vyšel ze zahrady.
Tu před sebou jsem náhle zřel
tři oken řady.

Tak se mi zdá, tam na hoře
že ležím opuštěný všemi.
Duch naposledy bloudí v prostoře
a tělo zvyká zvolna hníti v zemi.
Návštěvy nejdou. Někdo zahyne
a někdo uzdraví se tady.
Však tobě nic už v světě nekyne.
Tři mlčí oken řady.

Časem sem přijdou doktoři.
Táží se, kývnou, odcházejí.
Však červánky když zahoří,
je vždycky ještě zoufaleji.
Dotkne se lehce a pak uškrtí.
Odkud sem přijde? Chodí všady!
Krev mají, hle, a parfum po smrti
tři oken řady!

Nade mnou život došuměl
a okna ta jsou hrobu hrudy.
Kdo vzpomínal, ten zapomněl,
že stál jsem pyšný . . . nad osudy . . .
— — — Procítáš . . . čelo rukou mneš.
Což? Nechvěješ se . . . ani trochu?
Zahyneš . . . tedy zahyneš?
Den celý bledý jsi tak hochu!

*

PO LETECH V DOMĚ.

Tak chmurno, tesklivo v tom domě;
v groteskním světle spoutalo mě
po letech přítmí domu to.
Je dvojsmyslné, přísné šero.
Mne kleteb pálí tisícero,
jimiž zde bylo klnuto.

Od dítěte, jež časně svedl,
šel muž a zpět se neohlédl,
necítil osten bolestný.
Hvízdal si kuplet vesel zcela.
Tu jak by zmije zasyčela:
„Nečestný!“

Po schodišti se chorý vlekl.
Je všechno marno, doktor řekl:
Lék? Kdo zde může léčiti?
V údech tak neskonale mdlo je...
A zmije syčí chmurné svoje:
„Umříti!“

Šla v černých šatech z pohřbu právě.
Myšlénky prudce víří v hlavě.
Čas není smutku oddat se.
Odevšad hrozí chlad a nouze.

Co činit? A tma syčí dlouze:
„Prodat se!“

Od soudu, kde byl svědčil křivě,
šel… kams až v nekonečno civě,
horečný oheň ve zraku.
„Kdo chce mi vyčíst?“ prudce křičel,
a temně hlas tu z kouta syčel:
„Bídáku!“

Šla domů cizoložná žena,
objetím ještě rozpálena,
v tom stín jí lehl na líce.
Hlas syčel z temnot plný zloby,
jak vlastní dítě šeptalo by:
„Hříšnice!“

Do noci nad obchodní knihou
on dlel, byl přemožen tou tíhou.
Bojovat, padnout — c'est la guerre!
Toť bankrot zjevně. Co mu zbude?
A z koutů zasyčí to všude:
„Revolver!“

I vlastní krok v tom děsí domě.
Groteskní hrůzou spoutalo mě
po letech přítmí domu to.

Je dvojsmyslné lstivé šero
a v něm zní kleteb tisícero,
jimiž zde bylo klnuto.

*

REMINISCENCE.

Kol tebe přejde, prostě, bez slova.
Zrak nesetká se, žal se ukryje.
Nač ptal bys se, zda nitro nechová
embryo hořké pro tragedie?

Po létech třeba pouze nárazu,
by uvedl tě v stopu zašlých krisí.
Jak roušku někdo sňal by s obrazu,
ty chápeš zjev, dřív záhadný a cizí.

Bůh ví však, kam on zatím zašel as,
pouhoučká vlna, jež se ztrácí v moře.
Však jeho výraz stále v mysli máš
jak toho, který nesl tajné hoře.

Září 1901.

APOSTROFA NEŠTĚSTÍ.

Už zářijový mírní chlad
i slunce žáry polední.
Je mi, jak někdo by mi krad'
pokladů zbytky poslední.

Do rukou svojích bere je
nejasná, smutná mátoha.
V horečce poslední naděje,
hladová bytost, ubohá.

Hladová bytost. Tlumím sten
a výčitky hrot bezděčný.
A fascinován hledím jen
v zrak strhaný a horečný.

Září 1901.

GLOSA SARKASTICKÁ.

A touha jedněch blouzní o ženě.
Waterloo pouze druhou ukonejší.
Noc celou hlasy zněly zmateně:
— Já hladový! — Já ještě hladovější.

Pak k ránu měl jsem dojem hřbitova.
Tak jednoduše, prostě roste kvítí!
Ty rovy v řadách, rovy bez slova!
Což trochu hlíny může nasytiti?

*

FRAGMENT ROMÁNOVÝ.

O hochu naivním románek jsem snil.
Měl kadeřavé, kaštanové vlasy.
Po jakés víle on se pobláznil.
Byly to dávné, věru, dávné časy.

Ta víla sličná — jak už bývá zvyk —
odešla kamsi za hučavé lesy.
A za ní v pout se dal ten smrtelník.
To bylo dávno, v bájesloví kdesi.

Dvou nožek stopou šel on noc a den,
zrak upřen k zemi, pohled zanícen.
Kdes pojednou se stopy ztratily.

Dvě nožky v písku vposled vyryty.
Svým mrtvým tělem pokryl stopy ty,
by deště šlépej její nesmyly — —

*

HVIZD VLAKU.

Hvizd vlaku, který mne oddálí,
zní pronikavě v uchu mém.
Z údolí hledím na skály,
ty jsou mi smutným divadlem.
Mraky se stahují nad hlavou,
morosní rys se všemu vrací.
Osud má péči jímavou
o situplnou dekoraci.

Hvizd vlaků vrací ozvěna
z vysokých, srázných těchto lesů.
Má bolest jím je zvířena,
již, pašerák, v kraj hranic nesu.
Kus žití, který opouštím,
se v mojí mysli vybavuje...
— A zadumaný v dálku zřím
ve vzduchu kouř kde po vlaku je.

*

JARNÍ CHVÍLE

Cos hřejivého v obloze,
tak čisté a tak bezmračné.
Jdu, třeba okov na noze —
dobrácké dítě zázračné.

Vzduch vlažný tak a lahodný,
že duch je plný pokory...
Mé fantastické, hříšné sny
před sluncem prchly za hory.

Planina v dál se prostírá,
tak širá a tak veliká.
— A někdo je, kdo umírá?
Což existuje tragika?

Do dálky ruce rozpjaté
už v staré byly tradici.
— A úsměv pro mne nemáte?
Dnes naivní jsem věřící!

A trpký dnes svůj tlumím smích
— stud s báznı́ dnes mne zavalí:
by nezřel nikdo z bližních mých,
že vím to, jak mne klamali.

*

VEČER PŘED ODCHODEM.

K strnulým obrysum upínám zrak,
měsíce svit je ozářil chorý.
Za dvacet hodin mne vyvrhne vlak
na suché pražské trottoiry.

Kraj temný, vážný, ponurý
mne rozteskňuje náhle prudce.
Tragické, dojemné figury
už roztahují po mně ruce.

Domáčtí, krotcí cynici
do sebe příliš zadíváni.
Titěrní dneška hříšníci.
(Chraň Bože! Jejich povídání!)

Šílení knížek chrliči,
umdlené duše papírové...
— Nic na dně duše nekřičí
a žádný mrtvý nevyplove?

Vzduch chladný, horský, žádný hlas.
Klikatou, dálnou kráčím tratí.
— Za dvacet hodin budu zas
bez gesta tiše vysychati!

*

PÍSEŇ TRAGICKÁ.

Datum? To neznám. Ale kterous noc
bylo to mého zjitřeného mládí.
Ležel jsem. Nespal. Onu noc
slyšel jsem jasně sykot hadí.

Úplná tma. Úplná samota.
Úplná hrůza, kdy vše tebe zradí.
Datum? To neznám. V prahu života
bylo to... v mém rozjitřeném mládí.

A had ten syčel všemi mými sny,
že uspal touhu po smrtícím jedu.
Zrak jeho promrazil mne záhadný,
že v srdci zůstal na vždy krystal ledu....

*

KALNÝ DEN.

Tak smutno, tak smutno, tak smutno mi dnes:
nikdy tak nade mnou nešuměl les.
Vítr ho probudil, starého spáče.
Vzbudil ho. Poslouchám. Zdá se, že pláče.

To nejsou slzy dítěte.
Pláč tlumený to, bez pathosu.
U nohou vidíš chvíle té
pojednou blýskati se rosu.
Chvílemi cosi zasténá,
stromy se níže naklání.
— Bezmasá, stařecká ramena,
nehlučné, stařecké zoufání.

Nikdy tak nade mnou nešuměl les.
Do nitra stoupá mi pomalu děs,
zoufalý, tragický stromů žal
ze hrobek mrtvé vyvolal:
na slova myslím dávno dořeknutá,
na něžná hnutí dávno pominutá,
na poctivost, jež dávno vzbouřila se,
na heroy, již dávno zašli v masse,
na pyšné sny, z nichž dávno trosky zbyly,
na čisté ruce, jež se pošpinily . . .

A pojednou tak kalný den.
Bázlivě mechem kráčím jen
od sebe sama opuštěn....

*

V SOUMRAKU.

Tady jsme. Dobrá. Stromy se tu šeří.
Při chůzi noha často sveze se.
Noc bývá dnem... těm pouze, kteří věří.
Nám hříšným lidem smutno po lese.
Balvany v řece bizarně se choulí.
Na refrain jakýs myslím daleký:
Mí drazí, ano, trochu vzpomenou-li?
— To chladný vítr vane od řeky.

A po tmě náhle oživují stromy.
Ne, nemáš strach, však přece teskno ti.
Nějaký stesk: stesk prudký, podvědomý,
bouří ti v srdci. Co jej ukrotí?
Kdos jde jak přízrak zvláštní, fantastický.
— „Pochválen Ježíš." Rku: „Až na věky!"
Jediný tvor, oh, jediný tvor lidský!
— To chladný vítr vane od řeky.

Tož tedy sám... a buďte bohu díky.
Od hluku všeho už mi bylo mdlo.
Tak dlouho měl jsem se strašidly styky,
až změnil jsem se sám pak v strašidlo.
Nad vrchy měsíc zaleskl se bílý...
sám... zachvěl jsem se náhle bezděky...
A zbylo dost ti na samotu síly?
— To chladný vítr vane od řeky.

ZLÝ VÍTR.

I.

Tabule řinčely, jak přišel. Hudba ta
disharmonicky, vyčítavě zněla:
Smích. Bída. Zoufalost. Směs zlá a proklatá.
Nějaká pekla, jež se otevřela.

Zlý vítr nesl nás. Je marno opřít se
o sloupy, zábradlí. Nás jako pírko nese.
List krouží na zemi a pusté ulice.
List krouží jako my. Strom jako my se třese.

Odnášel srdce klid a zanes' život lidský
zlý vítr podzimu, chladný, ironický,
až přišel na konec, zákeřně, zločinně...

O palác skleněný, jenž trochu štěstí kryl,
zlý vítr opřel se a on ho rozdrtil.
Palác je ve střepech. Já hynu v ruině.

II.

Zlý vítr může vát. Toť jeho úkoly.
Třást může korunou a nechat kroužit listí.
Čas jeho přišel už. Hle podzim! Nebolí?
My v jeho paskvilech svůj osud můžem' čísti.

To není vítr jar. On nese šero, chlad,
do srdce vnikne až a v srdci potom běda!
Nadarmo bránit se! Nadarmo proklínat!
Co vítr odnes' zlý, to nikdo už ti nedá!

Na cestu vydej se, od pólu k pólu jdi.
Hleď, kde se stmívá noc a kde se jitro rdí.
Tak vítr zanes' to, že najdeš už to stěží.

Tvé nohy umdleny, tvé oči umdleny.
Tvůj hlas zní do prázdna, jen dráždí ozvěny.
Co vítr odnes' zlý, to v jiných světech leží.

III.

Zlý vítr zná svou věc. A ty se nevzpíráš.
Huř cítí jeho moc, kdo nadarmo se brání.
Jsi smířen, říkáš si. Jen jedno přání máš.
Žel, není naděje, že splní se to přání.

To pírko, onen list, ten prach, jenž zvedne se
jak k závisti tě může vydrážditi!
Zlý vítr vane-li a tebou otřese
a nese bez moci — tož srdce ještě cítí!

Pod jeho nátlakem, za jeho vanutí
stajené záchvěvy si cosi vynutí:
Je hodno závisti to pírko, prach ten, list?

Zlý vítr, ničivý, když bytost přelomí,
proč nevezme jí zbytek vědomí?
Necítit! Neslyšet! Jen jeho příkrý hvizd!

*

SONET ALTRUISTNÍ

Na sklonu života se často zmocní hoře
ducha, jenž, tvrdý, dlouho vzdoroval.
Života slzy slily se už v moře.
A ještě příliv: příliv stoupá dál.

Toť vydráždění, které těžko chápat,
zlý rozmar starců, kteří dožili.
Mdlý, hysterický, jedovatý západ.
— A ještě příliv: příliv zběsilý!

Nad prchlým životem to hoře stále vzrůstá.
Cit je tak zjemnělý, že raní každá ústa
a pustým výsměchem je radost cizích hodu.

Nechápe nebe. Nechápe zem.
Nevím, proč vždy tolik chápal jsem
bezmocný vztek těch, kdož jsou na odchodu.

*

TOUHA ZIMY.

Obloha modrá jest a velebná a čistá.
A bolí-li co, však to přebolí.
Já, křesťan v pochybách, já, hříšný moralista,
dnes vyšel bych si širých do polí.

Do širé planiny, kde bělají se sněhy
a splývá se vším cesta daleká.
Do moře truchlého, jež nemá žádné břehy,
do pouští severních, kde není člověka.

Bez hlesu, bez vanu tu leží země stará.
Jdu, malý trpaslík, červ pouhý v obzoru.
Nad léta bílý žár, nad pestré květy jara
je slavné ticho velkých mramorů...

Něco jsem zapomněl a nad něčím jdu němý.
Zemřela hořkost, nových dojmu hlad.
A hledím dojat v nepohnutou zemi,
v klid grandiosní zasněžených lad.

*

NA POSLEDNÍ STRÁNKU.

A nechci proklínat
čas, který v prázdno letí.
A nechci vzpomínat
a nechci podmýšlet —

Kousavých reflexí
chci vyrvati se muce.
Vyčítat nechci si
své založené ruce.

Na cestě záhadné
což ještě někam přijdu?
Kdož jdete mimo mne,
nerušte mého klidu!

Jas, tma a touha, sen,
vše může smysl míti.
Nemluvte o tom jen,
co mohlo někdy býti!

Ni posměch rozkladný
klid můj dnes nevyvrátí.
— A mezi dvěma dny,
je třeba trochu spáti!

III.

PROLOG „DONA QUIJOTA V ČECHÁCH“.

Strnulou jedu krajinou,
na pravo, na levo lesy.
— Kdyby té mlhy nebylo,
která tak dusí a děsí.

Silnice stoupá, kroutí se
pod sluncem matného svitu.
A celá leží krajina
v střízlivém koloritu.

Přicházím z jihu. Žilami
proudit krev přestává žhavá.
Cos bouří ještě — ozvukem —
a pak to dokonává.

Chiméry mizí a vise mé
na jihu nespoutané.
V střízlivém kraji severním
střízlivým člověk se stane.

Něco tě chopí, promrazí
do hlubin horké tvé duše.
Díváš se do kraje ospale
a kůň tvůj ospale kluše.

Ospale hučí lesy tu,
ospale tráva tu svadá,

ospale vášně bouří tu,
a meč tvůj ospale padá

Prokletým smutkem té krajiny
oko tvé pomalu zvlhá.
Mlha se rozlezla po vrších,
zlá, ironická mlha.

Ta mlha kreslí: „Labyrint“
„Minotaur“ (přeci tak sluje?)
Tisíci hrady vzdušnými
tu bídu paroduje.

Do hlavy volné poznání
vážně a bolestně vstoupí.
Je Dulcinea vulgární
a Sancho Panza hloupý!

A tys byl komický fantasta,
poctivý, řeknem' k tvé chvále.
Mlha však hrady vzdušnými
tě paroduje dále,

tíživým, lítostným pocitem
srdce že počne se třásti.
— Vystřízlivělý Don Quijote
vrací se do své vlasti....

1899—1900?

SLOVA NOČNÍ

I.

Strnule patheticky
se město prostírá,
jak někdo, který žije
a vlastně umírá,
a zdá se ti, že's zbloudil
sem do všehomíra.

A přišla prudká touha
svůj celý smutek zmoc':
že po dni zamračeném
měsíčná přišla noc,
že v žilách dosud krev proudí,
a myšlenku, jež bloudí,
že věčnost soudí
a neodsoudí....

Že roste v bezesných nocích
duch neúmorný, lidský,
že do nich rozlije světlo
ten vlídný měsíc vždycky.

— — — — —

Ale ty kontury hradu a věží
strnule, patheticky leží.

1900.

II.

Jak v hedvábné kolébce Praha spí,
ta Praha, to srdce země.

Jan Neruda.

Pěkně vás prosím, páni patrioti,
již vrávoráte zpiti z putyky...
Váš dobrý rozmar ovšem neukrotí
lecjaká stafáž staré tragiky.
Náměstí chmurná, teskná, dejme tomu,
kostelních věží smutek trvalý.
Ni dlouhé stíny, které z fasad domu
na moji mladou hlavu padaly.

Pěkně vás prosím, páni patrioti,
pivovar máte, schůze, tribuny,
poslance věrné vždycky v „pro“ i „proti“
a „lesk ten starý české koruny“.
Jste lhostejni k té atmosféře zhouby,
váš interes to vzbudí pramálo.
— — Já ale, když jsem vešel do podloubí,
jakoby náhle na mne padalo.

A bizarní a těžkou měl jsem visi
zřít atleta v té úzké ulici
(popatřte dobře: nebyl vám přec cizí

ten o stěny ty marně bušící).
V ospalá okna marně tloukl vzdorně,
zahořklý jenom vlastní slyšel smích.
A tak tu hynul jako v hladomorně
v úzounkých vašich ulicích.

Noc přichází, a tak vás pěkně prosím:
ulicím těmto dejte chvíli klid.
Jedinou touhu ve svém srdci nosím:
nechte ty mrtvé aspoň promluvit!
Chci mluvit s nebem, jež se ke mně snese,
o marných žárech, jež se uhasí.
— — — My, patrioti, jinde sejdeme se,
v den soudný, za každého počasí.

1900

SEN SENTIMENTÁLNÍHO VOLTARIÁNA.

Hořely zámky žáry Revoluce,
jež nešetřila ani oltáře.
Na něžné bílé shlížejíce ruce
aristokratky jely na káře...

Krev byla všude; pudy vzbouřily se.
I slunce stříkalo krev do šíra.
A nevěděl jsi: zvolna noc to tmí se
nebo to raça zvolna vymírá...

Všech katastrof leh' na mou duši děs.
Ne, že smrt přijde zítra nebo dnes,
leč krev ta že se darmo promrhala.

Vymírá raça? — Nemohl jsem číst
od Paní dlouhý, pathetický list,
jejž se světa sem za mnou posílala.

1900—1.

EPIGRAM.

Já cítil naší odvislosti hněv,
já cítil naší odvislosti bídu.
Než dopadne mi hruda na rakev,
chci jíti v řadách svého lidu.

— Jenom kde najdu tento dobrý lid!
Jsou lidé, ponížení nebouří je.
A nevyruší jejich měkký klid
přítomnost zlá, tragická historie!

Dívám se: šednout kolem sebe zřím
puritanismus pokrytecký, suchý...
Poslouchám. Smát se uslyším
povídenštělé, zfrivolnělé duchy.

1900

VÁNOČNÍ.

Bylo. A není. Bylo. Krátko.
Pac a pusu, Jezulátko!

Tvé dětské ručky, něhou pozlacené,
tvuj úsměv hruzu hrobu nevyžene.

A svíčky, které se stromečků září,
ty nezapálí bledých, chorých tváří.

Cetky tvé slavnostní ozdoby
visí — což nevidíš? — nad hroby.

Nad hroby. Proto svíčky ty
mají tak tragické zákmity.

Nad hroby... To byla dojmu síla,
že i to teplo příkře promrazila.

Nad hroby.. jsou hlasy, které prosí,
což tvoje očka nikdy nezarosí?

Sníš, v hluboké a tiché závěje
že neseš s sebou teplo naděje?

Bylo. A není. Bylo. Krátko.
Pac a pusu Jezulátko!

1900—1.

TRILOGIE.

vivos voco; mortuos plango . . .

I.

Ideje velké v paskvil zvrací
tlachavý modní človíček.
Já přišel v sešlou generaci
mdlých, egoistních lidiček.
Katastrof doba nadešla vám,
je třeba bít se oddaně.
— Ty, kdož jsou mrtvi, oplakávám,
a živé volám do zbraně! —

Zdrobnělé vášně bez vřelosti
dnes, zítra vidíš v obzoru,
co diletant své vleče kosti
(houpy, hou!) dolů, nahoru.
Po našem nebi mračna běží.
Jak vyhnouti se pohaně?
— Ti, kdož jsou mrtví, nechať leží,
však živé volám do zbraně! —

Diskreditována hesla všecka,
nikomu nikdo nevěří,
ohebná páteř umělecká
shýbá se, když se sešeří.
Stáda se druží v smečky vlčí,

cynicky vyjí přes pláně:
— Ti, kdož jsou mrtvi, nechať mlčí,
však živé volám do zbraně! —

II.

Jsi umdlena, má nenávisti,
poznáním ubohostí všech.
Už je to hnusno tobě čísti
žurnály Moravy a Čech.
Zvěř lovit lehkou stydno lovci,
tvůj zápal pohyne.
A neprobudíš tupých ovcí.
Nikdy ne!

Tož ničeho té chvíle nežel
a nečiň pokání.
Lež, jako hoch jsi kdysi ležel
Chlomecké na stráni.
V tvé zemi vyhynuli lidé,
jsou čistší pocity.
Ty vyčkáváš, až soumrak přijde
prostorou opitý . . .

III.

Strnulý, příkrý dojem měk'
v melancholický popěvek.

Své hrany věci ztratily.
Nic nevzbouří... nic nezšílí.

Někoho škoda. Tebe ne,
jen síly darmo ztracené.

Tvé síly kamsi zakleté,
jež ztratila se v mlze té.

V západu ještě se rumění
praehistorická tušení,

legendy trochu nejisté,
nějaké květy bezlisté,

útesy skalní, v moře čnící
a s utopenci hovořící.

Říjen 1901.

KRKAVEC ČEKÁ V DŮVĚŘE

Krkavec čeká v důvěře
a snad se dočeká.
Má hlava hlavou žoldnéře,
skoro ne člověka.
Má hlava! Čeká. Zkoumá ji
pták černý opodál.
Mně žold jen proto dávají,
že vše jsem zaprodal.

Jsem najat. Vrah jsem. Lupič. Zhíř.
To vše má povinnost.
Jsem najat. Pán má svatozář,
zachoval nevinnost.
Má přísný smysl pro práva
a bohu děkuje.
Je vinen ten, kdo prodává.
Proč ne, kdo kupuje?

Píď země, již mám pod nohou,
mé celé panství je.
Že dva tu žíti nemohou,
jeden se zabije.
Jdu, žoldnéř proti žoldnéři,
žold krev mou zaplatí.
Z nás nikdo v svou věc nevěří.
Co chceš? Jsme najati!

Všech povržení sudba má.
Jsem najat. Vraždím. Toť můj um.
Pán, ten s čistýma rukama
sloužit dává Te deum.
Čin bídný svět-li vyděsí,
že trne nevěře,
pán klidně ruce myje si:
Toť vina žoldnéře!

Krkavec čeká v důvěře
a snad se dočeká.
Má hlava hlavou žoldnéře,
skoro ne člověka.
Jsem vyvrhel. Jsem ohava.
Pán v tvář mi naplije.
Je bídný, kdo se prodává,
kdo koupí, čistý je?

1903.

IN MEMORIAM.

Starému hoři nikdo nerozumí.
Na rozvalinách kvítí vyroste.
Hlas zmírající volal skrze rumy
— nadarmo volal! — : „Pomozte!“

Snad byl též někdo, kdo ten výkřik slyšel,
neb není každý hluchý na zemi.
On za snem však, za chimaerou si vyšel
a mručel jenom chladně: „Nelze mi.“

Leč ujít nenechal si situaci
’kýs adept hereckého umění.
— „Toť příležitost, jež se nenavrací,
než jedenkrát!“ — A chodil v nadšení

hlas mezi rumy slyšet zoufající,
hlas příšerný, hlas krutý, nadlidský,
studovat akcent, vážné rysy v líci,
studovat gesto, dojem tragický.

A bylo třeba pouze hnouti rukou.
Než nehodno to krásy adepta.
„Že věčnost krásy posvěcena mukou,
kdo umírá, ať mře a nereptá!“ —

Toť bulletin. A snad to cesta ke blahu.
Snad život lepší, jenž jas rozlije.
Neb nelze upřít po kultuře snahu,
zrak heroický, velké linie.

*

PÍSEŇ BIBLICKÁ.

Vlk zaplašil má stáda,
v pastvině oheň zhas'.
Zima se v údy vkrádá,
voláním umdlel hlas.

Dlím teskný na svém místě
a halím bledou tvář.
Ó, bude lháti jistě
pastýři hospodář! —

— Rci, kde je stádo tvoje?
Čím splatit chceš ten dluh? —
Řeknu pln nepokoje:
Já nevím, co ví Bůh!

Sen, který víčka svíral,
byl léčkou ďábla jen.
Já očí neotvíral,
že byl to krásný sen.

Vlk přišel, pane, běda!
Noc byla pustá tak.
Nadarmo nyní hledá
ovečky bílé zrak.

A ranní slunce září
na opuštěný dol.
— To bude, hospodáři,
zas jedna z parabol!

*

NOC TMAVÁ, TESKNÉ ECHO

Noc tmavá, teskné echo skal.
Stesk v srdci, duše bez radosti...
V takových chvílích kdys jsi psal
své skizzy mladé zoufalosti.

Je nyní směšno dívat se,
a přece vše to k smrti jímá.
Blouznivé improvisace,
s očima dítě víšnivýma.

Volaje všechny příšery,
ten, který blasfemie říká,
tak modlil se kdys Alferi,
tak zněly verše Kouzelníka.

Přál bych si staré gesto mít
a starou bolest mladé duše.
Ale tam dole zrádný klid,
vše střízlivo a jde tak hluše.

Děs ve tvých očích, v srdci děs —
my trhali jsme v smutku togu.
Jaký to truchlý dojem dnes,
tesklivý dojem epilogů?

Van větru prudce krajem táh'.
Epilog? Tedy konec děje?
— Já slyším, kterak po skalách
se echo potměšile směje — —

*

* *
*

Tak jdeme líně a choře
v svou moudrost upjatí.
Duch, který po Bílé Hoře
znal jen se poddati,

pod sesutými krovy
vítězův čekat vztek
a s křesťanskými slovy
dát hlavu na špalek.

Jdem' zbaběle a měkce
zmoudřelých plni slov,
Tušíme sudby lekce,
dunění katastrof.

A každý systém chová,
jejž žákům rozvíjí
bez vzdoru Samsonova,
jenž v smrti zabíjí.

A ruka chabě padá.
Příval nás zatopí.
Co činit. Těžká rada.
Snad pomoc Evropy?

Passivně vyčkáváme,
co přinese nám věk,
a křesťansky pak dáme
své hlavy na špalek.

Noc. I v tmách nutno zříti.
Smrt tedy, chcete-li.
Věz, souzeno-li mříti,
jen ne tak zbabělí!

Cos číhá. K čemu strachu?
Smrt? To je možné dost.
Jen v bělohorském prachu
nečekat na milost!

Smrt. Ne však beze stopy.
Je moře bez meze.
A ten, kdo v něm se topí,
nechť strhne vítěze.

1905.

DVĚ SILHOUETTY.

I.

(Březen 1891.)

— „Hofrát, nu hofrát. Mluví. Pán Bůh s nimi!
Kam vedete nás, páni hofráti?
Lev český dal si vyrvat sousto z tlamy.
Má znovu vždy si dát je vyrvati?

Ne, nechceme jít zbahnělým tím směrem.
Kde staré vaše heslo: Nedat se?
Taaffe, ten odkopl nás Kassererem,
a tatík Rieger zplodil punktace.

Ne, nelze práv svých žebrácky se zříci.
Kde starý oheň, páni ve fraku?
Tatíček Rieger vlast svou zoufající
za něco sklenek prodal cognacu!

Ještě že prsa mužná dosud máme,
jež přízeň vlády ni řád neláká,
srdce, jež oheň nesou do tmy samé,
jak dá to Bůh a štěstí junáka...

Jsou naše nivy. V půdě naše zdatnost.
Kam miliony z Čech se odváží?
Slyš, králi, lid svůj: chceme samostatnost.
Šest milionů je nás na stráži.

Náš každý statek hrad je. Oň se tříští
cizoty vaší pyšná potopa.
Jsme nezdoláni dosud na bojišti
a na nás hledí celá Evropa.

Zbabělé vůdce odmetem' jak smetí.
Voličstvo pikle tajné rozbije.
Ku předu! Ruku podává nám, děti,
baťuška cár a věrná Francie! —“

Tak myslil Vávra. Ze schůze se vracel,
kde zuřil hluk a sta kde hlučela.
A jeho zrak se v stromů větvích ztrácel.
V březnovém vzduchu zeleň vzpučela...

Vál vlažný vzduch, už něhu jara věště,
o steré touze mluvil neznámé.
Strýc Vávra bručel cestou k sobě ještě:
— Tatíčku Riegře, my se nedáme! —

II.

(Leden 1905.)

—„U žida lampa podezřele bliká.
Noviny vezmeš — svět tak pustý je.
Odveta pryč je, zkrotla republika.
U čerta, co to dělá Francie?

Molodci darmo za cára se bijí.
A zmrzlá zem' je špatná poduška.
Port Artur pad'. Je mrtvo v Mandžurii.
U čerta, co to dělá batuška?

V továrnách dělník zastavuje práci.
Je bída. Lze se bíti pro bídu?
Kněz Gapon. Car, ten odmít' deputaci.
Co dělá vojsko? Střílí do lidu —

Čím dál tím hůř, to říkám sobě denně.
Svět hloupne stále, zříš to po chvíli.
Jen císař Vilém mluví nyní méně,
však jak by se mu prsty dloužily.

A doma pusto. Což nás něco šálí?
Kam jdem' to takto, všichni rohatí?
Dříve nám aspoň jen nic nedávali.
Teď však už chtějí také ubrati!

Nic nezbývá už prý než humanita.
Dejme jim všecko: kraj i vesnice.
Pan doktor v Borku všechny Němce sčítá.
„Kam bychom došli, takhle bránit se?"

Nač hledíš, všechno pokorně se krčí,
zbaběle zem' se do brázd ukrývá,

zbaběle k pudě naklání se smrčí.
Jen Popper, žid, se stále usmívá —

Ví on, co ví. A čeká tedy klidně.
Mne sobě, vidím, ruce potají.
Dobrá, tož nic nám nepřinesli z Vídně.
Ale když statek jednou prodají? —“

A Vávra kráčel tiše po své cestě
šedivou bradou občas kývaje —
A marný vzdor mu sevřel jeho pěstě,
jak zahleděl se němě do kraje —

Šel časný soumrak, stíny rostly tmavé
a obzor byl tak chladný, zsinalý. —
Nějaké ruce, příliš nedočkavé,
po zděděné mu pudě sahaly —

Leden 1905.

RODINNÁ HISTORIE

Náš dědeček — bůh nech ho klidně spát
byl furiant. A zahromoval rád.

Svůj tvrdošíjně vedl spor,
houževnatý byl jeho vzdor.
Když smlouvali a nabízeli,
on na svém trval zatvrzelý.
Když pokoj nedal, dali mu kdys
o jeho právech spis.
Pak šli se na to vyspati
a řekli, že spis neplatí.
Žár dědův vzplál zas nezdušen,
persekucemi nezkrušen.
Jenom že spor se dlouho vlek'
a kdysi umřel dědeček — —

Syn jeho starší, bodrý náš strýc,
    o světě věděl víc.
    Páni jsou páni,
    člověk se brání
    a neubrání.
Na místech vyšších znal on, co se říká.
    Drobečková politika
    je více nežli nic.

Náš tatík udeřil do toho pěstí:
S drobečky nemáme štěstí!
Klesáme stále v ceně.
Stále nám dávají méně,
couváme málem —
Mluviti budeme s králem!
Což nám kdys
o našich právech nedal spis? —
Tak mluvil tatík jako děd
za mladých let.

Ale když přišel na místo strýce,
zmoudřel ještě více —
Páni jsou páni,
člověk se brání
a neubrání.

Náš úkol dějinný dle božích soudů
chrániti tuto starou boudu.

Prohrajem' kozu, prohrajem' kravku,
čtyryapadesát požadavků!
Dali mu něco, pak zase vzali,
pak stále více ubírali.
Časem si tatík dup'.
— Což jsem hlup?
Rozbiju statek celičký!
Držte mne, lidičky! —

Že ho už znali,
jen se mu smáli.

Nyní tu sedíme v skrytu,
v paláci blahobytu.
Pod jeho krovy
smějem' se tatíkovi:
— Otče milý,
čím vás to tehda opentlili?
Kam jdete nyní utírat kliku,
tatíku Kondelíku?

Hezké to, tatíku, nesete smetí.
Ještě že máte moudřejší děti.

Hloubáme, táto. Před námi
vždy nové rostou programy.
Chybu jsme poznali. Abych tak řek',
vinu má furiant dědeček.
Neměl sil utrácet v boji planém.
Vědět moh', že nic nedostanem'.
My už to víme, táto milý.
My už svůj program prohloubili.
Vše lépe půjde na jisto
až opíšem' jej na čisto...
Hledíme pyšně na dny, jež zašly.
Už třetí jméno jsme pro stranu našli...

Vesele u nás je, milí bratři.
Celý svět s úctou na nás patří.
Dle božích soudů
držíme boudu.
Jasná je líc.
Víme, co chceme.
Nechceme nic...
A to snad dostaneme —
Smějem' se, mluvíme učeně.
— — Reskript visí na stěně — —

Květen 1905.

PARNASISTNÍ ROMANCE.

Čas lahodnější, než zde s večera,
celičký svět by nikdy neovíval.
A na platánu, poblíž jezera,
rok celý slavík miloval a zpíval.

Všech květů půvab v zákonech se stkvěl.
Bizarní formy listí stromů mělo.
Rej bílých nymf vždy nocí přicházel
políbit jeho zadumané čelo.

A bylo možno snít zde na vždycky
bez výhrad, dogmat, hesel, bez rozumu.
Park francouzský dostih' park anglický.
Ten gracii dal, ten svou vážnou dumu.

Byl kníže, vladař? Sám to neznal on.
Zde asyl byl, kde srdce chráněno je.
Sem nedoléhá lidské bídy ston
a neslyšet tu věčnou vřavu boje.

A nevím, kolik v zámku svém měl žen,
jež stíny noci plašily svým dechem,
kolikrát vášní býval opojen,
kolikrát váben elegickým echem.

Dne kteréhos byl schvácen divným snem
uprostřed pávů pyšných svojím peřím,
Za parkem tím jaká je asi zem'?
— A rozhod se, že půjde k jeho dveřím...

Po bílém mráčku toužil zádumčiv,
jenž mizel jemu kamsi do daleka,
po zašlém snu, jenž z daleka naň kýv'
a jehož se dnes — zdá se — nedočeká.

Zatoužil říci lidem smutky své
a jiným lidem, než je denně říkal.
Své smutky hořké, zlé a mladistvé,
jichž teskný chlad až v jeho nitro vnikal.

A vyšel ven a stanul u dveří.
Byl jako ten, jenž v záhadnou zem' vkročí.
Stoupnout se bojí. Půdě nevěří:
podivně zřela na něho sta očí.

Poslala lid svůj bídná krajina,
lid vyzáblý, lid odraný, lid bídný.
A divný plamen, jenž se rozpíná,
vyrušil náhle velmožův sen klidný —

Sta očí hledí a z nich čiší mráz.
Jak by se jenom nejistoty zbavil?

A vladař, kníže, pozvedl svůj hlas
a k těmto chudým tato slova pravil:

— — „Je marno vše, nač upřeme svůj cit,
a moudrým ten, jenž umí břímě shodit.
Jsme vězni zde: je žalářem náš byt.
Už písmo dí, že líp se nenarodit

Hořká je žena, její objetí
nám utrpení připravuje mnohá.
Je mnoho myslit mnoho trpěti.
A marný sen je dostihnouti Boha!

V čem velká touha, velký stesk je v tom
a ukojení větší touhy vzbudí.
V nejvyšších stromech nejvíc řádí hrom,
nejvyšší hory věčné sněhy studí —

A na dně všeho ironický klam,
klam ideál, klam myšlénka, klam víra.
Je člověk vždycky konec konců sám,
sám žije, trpí, miluje a zmírá —

Jsou extáse a halucinace
a visiony světců marné žáry.
Žel, dáno všemu končit v kloace.
Náš cit je mdlý a hyne chabý, starý.

Šílenství duch je v posled kořistí.
Oddej se: jedno, čemu chceš se oddat!
Nad ctností triumfují nečistí.
Neváhá nikdo svého Krista prodat!

Tvou něhu zrádné oči poutají,
jež jako dýka zítra tebe bodnou.
Tvou duši zrádné rety vyssají
a tvoje láska bude málo plodnou.

Je zrada ve všem. Všechno zrada je,
leč vlastního je horší zrada nitra.
Je život hra, kde vše se prohraje!
Blázen, kdo složil záhy karty zchytra!

Dáť život zlo a dá jen potupu — —!“
Tak velmož, velduch, vladař nebo kníže
onoho rána mluvil k zástupu
a duši jeho dusila zla tíže.

Nižádný lesk v těch očích nezasvit'.
On čekal marně, souhlas znít až začne.
Subtilní v nich se nerozteskníl cit.
Hleděly zlobně jejich oči lačné.

Jen temného cos věštil prý váš zrak,

vy nesčetní, vy bídní, hulorucí:
na horizontu zarputilý mrak
v životě státním velkou revolucí...

Zášť k profannímu cítil chvíle té
ten vladař, kníže, pohřížený v dumy.
Lokajum kynul: Bránu zavřete!
„Lid“ v deník psal, „nechápe. Nerozumí!“

*

DOJEM

Hleděli zraky za ní
a bylo ticho tu.
Tančila na provaze
v otřelém trikotu.

Tančila na provaze,
pak náhle ustala:
a na nejisté bási
zpívati počala.

Hlas dětský, neumělý,
jenž komický byl všem:
— Na den svatého Rufa
na poli moravském —

A dětské její tělo,
a dětský její hlas —
A hlas ten neumělý
se jakýms citem třás'.

Já sledoval píseň
Miloty do zrady.
Ten počátek měl přízvuk
ponuré ballady.

Cos schvátilo mne v nitru
naivním dětským snem.
— — Na den svatého Rufa,
na poli moravském — —

Já zavřel svoje oči,
šlo teskno ze všeho.
A na provaze tančit
jsem viděl jiného.

Je riskantní ten tanec,
ten tanec stoletý.
Leč posluchačstvo baví
ty jeho přemety.

A komediant baví
publikum vážené,
— a na jakous starou notu
si ve snu vzpomene,

na staré myslí písně,
muk písně, prorady...
Ty písně mají přízvuk
ponuré ballady — —

Komický, ubohý národ,
komická, ospalá zem.
— — Na den svatého Rufa
na poli moravském — —

1905.

ZJEV.

Na zšeřelém, teskném náměstí
nehybný, cizí, v kamenném svém klidu . .
Je tajemný, jak samo neštěstí.
Jak requiem cos tiše šelestí.
Toť Svatý Skrčený, jenž mluví k lidu.

Kol zástup klečí. Jeho věřící
lapají slova, která jasně nezní.
A tuší, než moh' Svatý dořící
nějaký rhytmus, mdlý a kající.
Jeť žalářník to, který duše vězní.

A svatý mluví slova zlekaná
o katastrofách a o hněvu božím.
Noc před námi je teskná, bez rána.
Zde pomůže jen duše oddaná,
neb cesta vede skalami a hložím.

V Essenu děla robí továrny,
sem, lide, přijď a všichni hlavy svěste!
Ó, nechť se synek modlí nezdárný.
Je říše jakýs Babel beztvárný.
Tož na dnů bídu hymnou odpovězte!

A bože, chraň! Již bouře začíná.
Hůř nebylo, kdy příval hrozil Turků.

Veliké slunce v dáli shasíná
a „sloužím“ devisa je jediná,
jež datována z doby Lucemburků —

A ti, kdo slyší, v šeru náměstí
už slyší křídla blížící se noci.
Zrak jeho jitro nikdy nevěstí.
Je přísný jako samo neštěstí
ten Svatý Skrčený, ten posel malomoci —

1905.

RUDÝ PRAPOR.

Žár v oku, sevřena pěst,
zástupů dunivý krok.
Výhružná nota těch slok
uměla před léty svést.
Byla v nich bouře strhující,
a barikády na ulici,
vězení, prapory, mučenníci,
budoucí pomsty zjev,
zákmit slunce, kde tma je.
— — Náš prapor do krvava plaje,
je na něm pracovníku krev! — —

Zástup dnes kráčí ulicí,
vyhaslé oko, hlasy chraptící.
Po staré vášni stopy není,
jdou všichni chladni, bez nadšení.
Chladně zní sloka, chladno na duši.
Stará ta sloka nevzruší.
Chodec jde ulicí, slyší zpěv v chladu.
Policie vpředu i vzadu.
Smutek se z minula v srdce tu vkrádá
a hořkne promenáda,
kde jako paskvil zašlých dní
mdle Rudý prapor zní.

1905

DOBŘÍ LIDÉ.

Jsou v maloměstských ulicích,
v zamlklých, chudých vesnicích.
Tam žijí. Slyší ševel vln
a každý z nich je snů svých pln.
Cos velikého denně se děje
a duše nadšená touhou se chvěje.
Ti dobří lidé, ti tak naivní jsou,
ty dobré duše, ty tak naivní jsou.

Jak heroické reky zřít!
Z dálky se leskne čistý štít.
Deníky přijdou. Dobrá věc
zvítězit musí na konec.
A pod oblohou šedivou
sní s duší svojí ohnivou.
Ti dobří lidé, ti tak naivní jsou,
ty dobré duše, ty tak naivní jsou.

A do zapadlých vsí jde, měst,
přes smutek pustých polních cest
náš státník. Řeč si odříká.
Lpí někdo na rtech řečníka.
A pathetických frásí proud
kdes v koutě bere vážně bloud.

Ti dobří lidé, ti tak naivní jsou,
ty dobré duše, ty tak naivní jsou.

Zní potlesk, souhlas zaznívá
a státník se jen usmívá.
V tom v zástupu se před ním mih'
lesk očí naivních, vzrušených.
A pocit přišel odněkud,
je lítost to, či je to stud? —:
„Ti dobří lidé, ti tak naivní jsou,
ty dobré duše, ty tak naivní jsou! —“

1905.

EPILOG.

Sen.

I.

Vyšli jsme do rána. V plné zbroji,
nesli jsme mladost a sílu svoji.
Spí pole, spí světy — ku předu jen!
Zvuk naší polnice zaplaší sen.
    Ku předu jen!

Vyšli jsme, zpiti sny. Cesta se motá
do dálek, do jara, do života.
Červánky rdí se jako krev,
ku předu volá nás láska a hněv,
    starý náš hněv.

Vyšli jsme v úsvitu. Řinčela zbraň.
Helmy se blýskaly, zpívala pláň,
zvuk naší polnice nesl se v dál,
kůň náš se vzpínal a východ plál,
ku předu volala láska a hněv,
červánky rděly se
    jako krev...

II.

Všichni tu padli a ty jsi živ.
    Jediný živ!

Polnice nezní, kůň mrtev kles',
helma je v prachu, mluví jen děs

Všichni tu padli a ty jsi živ.
Jediný živ!
Raněn a zkrvácen plazíš se vpřed.
Mrtvolo, což kdybych trochu tě zved',
jedenkrát zved'?

Noc houstne. Mrtvolo, nespi tak tiše,
mrtvolo, slova bys nechtěla říc'?
Vábivou vůní květ ještě dýše.
Plod ještě zraje v domova líše.
Co jsme to chtěli v mladé své pýše?
Všechno? Ne, my chtěli víc!

Plazím se, zkrvácen, přes pole
od mrtvoly k mrtvole.
Povídky vyprávím: že boj byl krutý,
že naše trofeje nedotknuty,
že boj byl vášnivý, že řídly řady,
šik náš se tříštil, krev tekla všady — —

Mrtvoly hledí v noc šerou
s ledovou nedůvěrou.
Mrtvoly hledí vstříc tmám.
Povídky vyprávím. Že boj byl krutý,

že naše trofeje nedotknuty,
jen já zbyl sám —

Raněn a zkrvácen plazím se polem,
povídky vyprávím mrtvolám kolem.
Zrak jejich sklenný nehledí lidsky
a já se usmívám sarkasticky:
Všichni jste schladli, já planu jak dřív.
Všichni jste padli, já zůstal živ,
živ, abych umíral.
Nikdo nám prapor nevyrval!

Mrtvolo, zvednu tě trochu jen,
umírající, zkrvácen.
Boj dobojován, končí skvěle.
My odrazili nepřítele.

Ku předu volala láska a hněv.
Co na tom, tekla-li naše krev?
Mrtvolo, polnici slábnoucím dechem
rozechvím ještě posledním echem —
Mrtvolo, svítá v obzoru!
Za námi přijdou zas bojovníci.

Úkol náš vykonán. S úsměvem v líci —
leží mrtvý i umírající
ve stínu svého praporu...

1905.

OBSAH

INTERMEZZO

II.

III.

